NUMMER 24 DONDERDAG 13 JUNI 1929 29ste JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kostelooze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereen. „Oost en West. — — Mijn reis door Borneo, door H. F. Tillema. Van orang-orang, orang-oetans, en orang-orang-oetan. IV. Pontianak, met foto's, (slot). — Multatuli en het Kultuurstelsel, door H. A. Ritter. — De Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer (met 4 foto's). — Van Week tot Week. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: Apeldoorn. — Mededeelingen: I. Van het Hoofdbestuur, II. Van het Dag. Bestuur, III. Van het Informatie-Bureau. — Mutatiestaat van 5 tot 12 Juni.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

der Vereeniging op Zaterdag 22 Juni e.k. te Breda, in het Restaurant „De Schuur", a. d. Catharinastraat, des namiddags te ± 1 uur.

PUNTEN VAN BEHANDELING:

1. Opening.
2. Notulen. (Zie K.W. 21 Juni '28, no. 25.)
3. Jaarverslag; Rekening en Verantwoording 1928 met rapport Verificatie-Commissie en Begrooting '29. (Zie K.W. 4 April '29, no. 14.)
4. Benoeming Commissie nazien Jaarrekening enz. '29.
5. Voorziening vacatures H.B. Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Zuyderhoff, Logeman, v.d. Brugh, Mr. Huges, Franke en Van Hamel. Door de namen der volgende H.H. zijn achtereenvolgens dubbeltallen gevormd: Kroon, C. J. Feith, Breukink, v. d. Heide, Jhr. Mr. W. W. Feith en Mr. E. Rijke.
6. Bepalen plaats volgende Algemeene Vergadering.
7. Rondvraag en sluiting.

De Alg. Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. De dagindeeling is de volgende: Ontvangst en samenkomst in Rest. „De Schuur" ongeveer 11 uur; Ontvangst ten stadhuize; Lunch in „De Schuur" en Algemeene Vergadering; Bezoek aan het Ethnographisch Museum (Kasteelplein) en aan de Bierbrouwerij „De Drie Hoefijzers"; Aperitief in het gebouw „Concordia"; Rijsttafel in een der zalen van „Concordia", aanvang 6½ uur; Gezellig samenzijn in het gebouw en den tuin van „Concordia" met Krontjong (gezelschap cadetten K. M. A.) en gelegenheid tot dansen.

Het zal bizonder gewaardeerd worden, indien ook leden, buiten Breda woonachtig, dien dag, geheel of ten deele, met hunne aanwezigheid zouden willen opluisteren, waarbij worde aangeteekend, dat de lunch wordt beschikbaar gesteld ad f 2.— p. p. en de rijsttafel ad f 2.50 p.p. Zij, die van een dezer maaltijden of van beide gebruik wenschen te maken, worden beleefd verzocht daarvan vóór of uiterlijk op Woensdag 12 dezer kennis te geven aan den Heer L. W. van Stenis, Voorzitter der Afdeeling Breda, onder overmaking der gelden.

Mijn reis door Borneo,

DOOR

H. F. TILLEMA.

Van orang-orang, orang-oetans, en orang-orang-oetan.

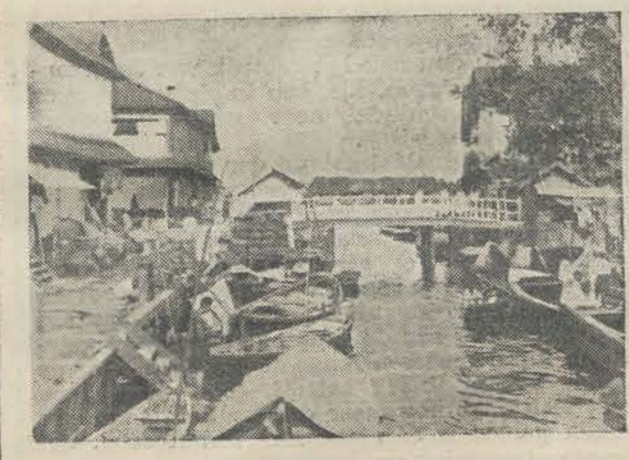
(Slot).

IV.

Pontianak.

Voldaan over mijn verblijf toog ik via Soerabaja en Tandjoeng Priok naar Pontianak. Een treffend staaltje van Indische hulpvaardigheid vermeld ik even. Door mijn zwerven en trekken had ik in geen maanden berichten van huis gehad. Ik vertelde dat aan den kapitein van den K. P. M.-boot, die te Priok onder stoom lag, voor Pontianak. Over een half uurtje zou ze vertrekken. Tijd voor mijn post, die aan het postkantoor te Weltevreden lag, had ik niet. De gezagvoerder kende uit ervaring dat verlangen naar berichten, zag mijn teleurgesteld gezicht en zei toen: „We kunnen wel een uur later vertrekken, want met het oog op de navigatie kan het wel. Ik zal even voor U telefoneeren naar het hoofdbureau of men er geen bezwaar tegen heeft." Men begrijpt dat dit voorstel mij zeer verheugde. De kapitein ging naar de telefoon en kwam na een paar minuten terug met het bericht, dat het hoofd der afdeeling, dat te beslissen had, het toestond. Ik holde van boord, nam 'n taxi en snelde naar Weltevreden. Binnen het uur was ik terug met een dikken post en goede berichten van al de mijnen! Dat was heerlijk! Aan beiden, den kapitein en den afdeelingschef, betuig ik hier mijn hartelijken dank!

Welgemoed kwam ik te Pontianak. De entrée dier plaats is somber. Het hotel is duur en primitief.

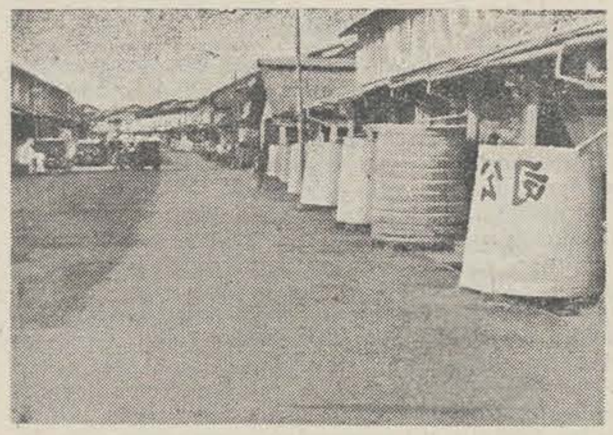
11. Gezicht op het handelscentrum van Pontianak.

Men schijnt er groote moeite met z'n personeel te hebben, waardoor men veel door de vingers *moet* en heel wat water in den wijn moet doen.

Een paar jaar geleden was er 'n hevige woningnood. Dank zij 't ingrijpen van den Resident, zijn er 'n aantal Europeesche woningen gebouwd, waardoor de nood niet meer zoo hoog is. Merkwaardig vind ik het, dat een hoog bestuursambtenaar als een Resident directe bemoeienis heeft met woningnood.

Het leven te Pontianak is heel duur. Er is een voorstel gedaan om een extra toelage te verleenen boven de reeds toegestane 10 % standplaatstoelage. Dit voorstel is niet aangenomen, tot zeer groote teleurstelling vooral van de lagere ambtenaren. Blijmoedige werkers kweekt men op die manier niet! De stad is laag en modderig. Ze wordt doorsneden door tal van goten en slooten. Bij eb loopen ze leeg, bij vloed loopt de stad onder water. Goed drinkwater ontbreekt. In tonnen wordt het regenwater verzameld en bewaard (foto 12). Dit is het drinkwater,

waarmee men zich moet tevreden stellen. In droge tijden behelpt men zich met water uit de Kapoeas à raison van *f* 14.— of meer per M³.!!! (*f* 0.25 of meer per blik van 18 liter). Een normaal gezin dient zooveel tonnen te koopen, dat men ± 15 M³. water kan opvangen en bewaren. Als men dan heel zuinig is met 't gebruik, dan heeft men juist genoeg drink- en badwater. Dit beteekent, dat men ± *f* 600.— à *f* 800.— moet afzonderen alléén om geen groot gebrek aan water te hebben. Dit groote bedrag gaat van 't voorschot af. Van menigeen is het parit (slokkan) water het eenige bad- en waschwater. In die parits monden de W.C.'s uit van de

12. In tonnen wordt het regenwater vergaard.

heele stad. 't Is niet bepaald aangenaam zich te mandieën met een verdunde oplossing van faecaliën, terwijl het gevaarlijk is bovendien.

Op venduties is alles even duur, veel en veel duurder dan bijv. te Weltevreden. Bedienden zijn te Pontianak bijvoorbeeld dubbel zoo duur als op Java. De passargroenten zijn ook duur. Vruchten moeten van Java worden ingevoerd. De rijke Maleiers en Chineezen betalen gaarne *f* 0.50 voor een mangga, 2½ cent voor één ramboetan, 7 cent voor een leelijke djeroek paseh, enz. enz. Velen moeten zich dan ook het gebruik van de gezonde vruchten ontzeggen. IJs, een in de tropen zeer gewaardeerd genotmiddel, kost tweemaal zooveel als te Weltevreden.

Van den gezondheidstoestand der stad weet men evenmin iets zekers als van welke andere plaats op Borneo.

Ik zal mijn somber relaas eindigen met nog te vermelden, dat ook op geestelijk gebied veel moet worden gemist. Het bovenstaande geldt voor de hoofdplaats der residentie. Op kleinere plaatsen — ik denk hierbij aan de standplaatsen van ambtenaren en missionarissen langs de Kapoeas — is de toestand, wat woningen betreft, goed, maar men ontzegt zich daar nog meer dan te Pontianak. Op geestelijk gebied is er niets. Een radiotoestel, dat heel wat ontspanning zou kunnen geven, werkte wel te Pontianak, niet te Sintang! Ik las ergens, dat dit komt door den invloed van de bosschen: heel Borneo is één groot woud! Het is voor de eenzame werkers en werksters (de echtgenooten der werkers) te hopen, dat de wetenschap middelen tot opheffing dier „storing" zal weten te vinden!

De Westerafdeeling van Borneo biedt een eigenaardig probleem. Er wonen daar in verschillende districten zoo goed als uitsluitend Chineezen. Ze zijn er eeuwen geleden gekomen, waarom ze de Nederlanders als indringers beschouwen. Ze geven het bestuur groote moeilijkheden en zeer veel werk. Waar, zooals ik reeds eerder heb opgemerkt, dat bestuur toch al meer dan de handen vol heeft, zal het duidelijk zijn, dat dit in de streken nog in veel hoogere mate het geval is. Het noodzakelijk gevolg is, dat de oorspronkelijke bewoners, de Dajaks in het gedrang raken. Het kàn niet anders! Nergens zag ik een Dajakkampong, vuiler, viezer, smeriger, meer verwaarloosd dan in 'n Chin. district! En geen dagen of weken ver de oeloe (rimboe, goenoeng) in, neen dicht bij de hoofdplaats! Ik voel, dat ik met deze mededeeling sommige bestuursambtenaren pijn doe, maar dat er ook zijn, die het goed vinden, dat eens door 'n buitenstaander de vinger op de stinkende, rottende wonde wordt gelegd. In verband hiermee vestig ik er de aandacht op, dat kort geleden twee Italiaansche prinsen in de Westerafd. hebben gereisd. Het gouvernement heeft hen — ze waren, naar ik hoorde, voorzien van de allerhoogste aanbevelingen — keurig ontvangen. Bestuursambtenaren leidden hen rond. Kort daarna verscheen in een Italiaansche krant een artikel van hun hand, waarin betoogd werd, dat Nederland niet in staat was Borneo te besturen en dat het goed zou zijn dat Italië die taak overnam.

Ik nam te Pontianak kennis van een eigenaardig vraagstuk. Men mopperde daarover heel erg. De zaak is deze: de Landschappen ontvangen wel de belastingen van inheemschen, niet die van Europeanen en Chineezen. De opbrengst der laatste twee vloeit in 's lands kas. De Landschappen verstrekken een bijdrage aan het gouvernement voor bestuurskosten (restituties genaamd, tractementen van gouv.-ambtenaren, bestuursbemoeiingen). Wegen en bruggen worden in hoofdzaak door de Landschappen aangelegd. Ik merk bij dit laatste op, dat voor een gewest, ongeveer zoo groot als heel Java, één B. O. W.-architect toezicht uitoefent op aanleg en onderhoud. Elders in het gewest is er, meen ik, ook nog iemand met technische ervaring. Nu is het eigenaardige van het geval dit, dat van die wegen in hoofdzaak zij profiteeren, die producten opkoopen (d.w.z. Chineezen)), terwijl de belasting dier menschen in *'s lands* kas vloeit! Billijk acht men dit niet, evenmin als men het recht acht, dat al sedert 1917 de millioenen, die het verschil tusschen ontvangsten en uitgaven uitmaken, in 's lands kas vloeien. Dit verschil loopt in de vele millioenen.

Om aan geld te komen worden de dobbelhuizen verpacht, wordt dobbelen officieel gesanctioneerd. Men *moet* geld hebben, dus...

Ik weet zeer goed, dat men zegt: „De Chineezen dobbelen toch en dan in 't verborgen, wat noodlottig voor hen is. Het is daarom beter het in 't openbaar te doen en te localiseeren." Maar dat dobbelen wordt niet *geduld,* het wordt *bevorderd!* Immers de pachter richt naast het dobbelhuis een groote Chineesche comedie op met het doel de menschen, de dobbelaars in spé, *aan te trekken, te lokken.* Die heele dobbelgeschiedenis is een immoreel gouvernementszaakje. En die immoraliteit is te wijten aan 'n systeem dat voos is!

Voor het heele groote gebied, zoo groot als Java, is één juridisch geschoold rechter! Kan op die manier recht worden gesproken?

Ik maakte op Borneo verschillende tochten met het doel de bewoners in het diepe binnenland, de Dajaks, te leeren kennen. Den naam Dajak associeert men in gedachten met koppensnellen. Men vermoedt, dat ze 't nog wel eens doen. Het merkwaardige is, dat ik geen menschen heb ontmoet, die met Dajaks in aanraking zijn geweest, die niet van van die „koppensnellers" houden.

De Dajak zit in 't gedrang. [2]) De Westersche invloed kan fataal voor hem worden, maar ook zegenrijk. Paradijsvogels, bantengs, rhinocerossen, orangoetans beschermt men; de „orang-orang-oetan", de *menschen,* hebben nog niet de aandacht der vrienden van natuur en dier. *Is dat recht?*

[2]). Hierover een volgende gelegenheid het een en ander.

Multatuli en het Kultuurstelsel,

door

H. A. RITTER.

Multatuli schrijft in den *Max Havelaar*:

„(Doch) daar kwamen vreemdelingen uit het „Westen, die zich heer maakten van het land. Ze „wenschten voordeel te doen met de vruchtbaar„heid van den bodem, en gelasten den bewoner een „gedeelte van z'n arbeid en z'n tijd toe te wijden „aan het voortbrengen van andere zaken, die meer „winst zouden afwerpen op de markten van Europa. „Om den geringen man hiertoe te bewegen, was niet „meer dan een zeer eenvoudige staatkunde noodig. „Hij gehoorzaamt z'n hoofden, men had dus slechts „deze hoofden te winnen door hun een gedeelte „van de winst toe te zeggen, en ... het gelukte vol„komen."

„Als men let op de ontzettende massa Javasche „producten, die in Nederland worden te koop ge„veild, kan men zich overtuigen van het doeltref„fende dezer Staatkunde, al vindt men ze niet edel. „Want, mocht iemand vragen of de landbouwer „zelf eene met deze uitkomst evenredige belooning „geniet, dan moet ik hierop een ontkennend ant„woord geven."

„De Regeering verplicht hem op zijn grond aan „te kweeken wat haar behaagt, ze straft hem wan„neer hij het aldus voortgebrachte verkoopt aan

en het ook zij buiten háár, en zijzelf bepaalt den prijs dien ze hem daarvoor uitbetaalt. De kosten den overvoer naar Europa zijn hoog. De aan Hoofden toegelegde aanmoedigingsgelden, bezwaren daarenboven den inkoopsprijs, en ... daar ch tenslotte de geheele zaak winst afwerpen moet, kan deze winst niet anders worden gevonden dan door juist zóóveel aan den Javaan uit te betalen, dat hij niet sterve van honger, hetgeen voortbrengende kracht der natie verminderen zou."

Ook aan de Europeesche beambten wordt een belooning uitbetaald in evenredigheid met de opbrengst."

Wel wordt dus de arme Javaan voortgezweept door dubbel gezag, wel wordt hij dikwijls afgetrokken van zijn rijstvelden, wel is hongersnood ook 't gevolg van deze maatregelen, doch .... vrolijk wapperen te Batavia, te Semarang, te Soerabaja, te Passaroean, te Bezoeki, te Probolinggo, te Pajitan, te Tjilatjap, de vlaggen aan boord der schepen, die beladen worden met de oogsten die Nederland rijk maken." [1])

Na dit citaat achten wij ons ontslagen van het leveren van verdere bewijzen, omtrent de juistheid van onze bewering, door Jhr. de Kock in het vorig no. van het *Kol. Weekblad* bestreden.

Dat Multatuli later den vrijen arbeid heeft bestreden, was ons bekend. Daarom bepaalden wij ons in ons artikel tot het jaar 1860, toen de Max Havelaar verscheen.

[1]) Max Havelaar, enz. Uitgave Nederlandsche Bibliotheek 1907, No. XXII, bldz. 67—68.

De Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer.

Het doel en de beteekenis van deze inrichting mogen voor de ingewijden op Onderwijs- en Landbouwgebied, zoo hier te lande als in Indië, door hare benaming reeds voldoende aangeduid zijn, ze-

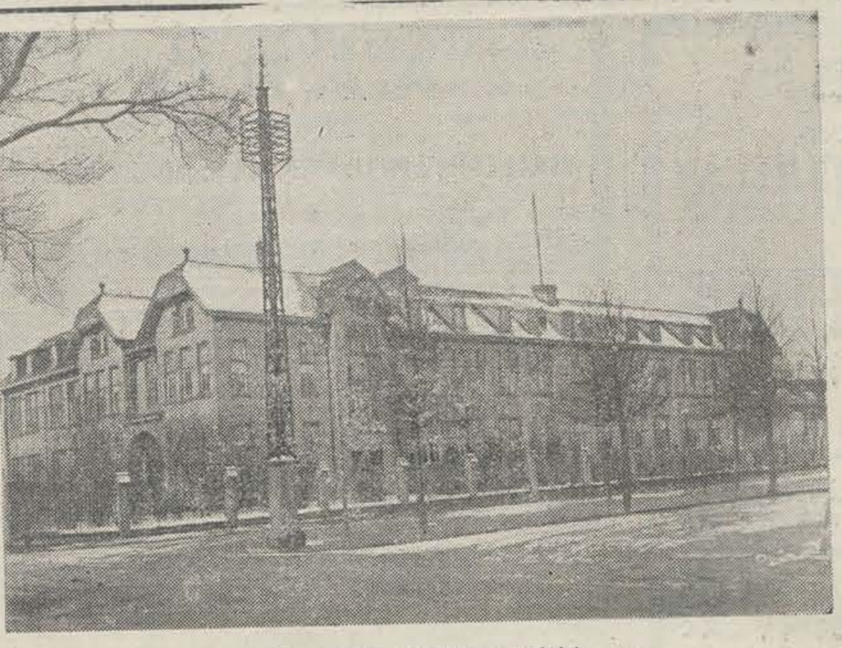

Hoofdingang.

ker is dit niet in die mate het geval met het „groote publiek", met die talloozen voor wie een nadere kennismaking met dit belangrijk instituut geacht kan worden zoowel nuttig als dienstig te zijn.

In een land als het onze met zijn hoogen levensstandaard, waar het voor de breede middenklasse de zwaarste zorgen baart om de kinderen een passende werkkring in de maatschappij te verzekeren, is deze school van onschatbare waarde, wat hieronder verduidelijkt moge worden.

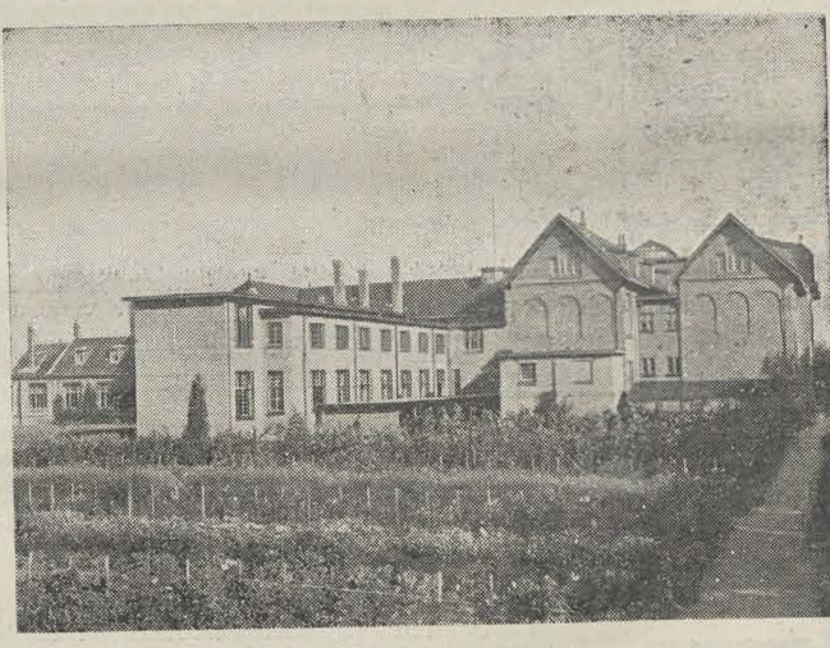
Bij de toenemende bevolking van Nederland wordt het probleem der beroepskeuze steeds ingewikkelder en moeilijker; de concurrentie in beroepen én bedrijven zwaarder. Wat moet mijn jongen worden? is de dagelijks herhaalde vraag van ouders ten aanzien van den jongen man die, als zoovelen, niet voor academische studie aangelegd, niet bestemd voor een ambacht en geen neiging toonende voor het ambtelijke of militaire, nochtans een behoorlijke betrekking moet trachten te verkrijgen. Voor hem biedt de School te Deventer een ware uitkomst. Daar kan hij in drie jaren tijds voet in den stijgbeugel krijgen, mits hij niet bij moeder's pappot blijft zitten en zich naar onze Overzeesche

Noordzijde en Vooraanzicht.

Gewesten begeven wil. Juist deze voorwaarde oefent haar heilzamen invloed uit op een breede laag onzer bevolking, welke nog al te zeer geneigd is haar kroost, zoo mogelijk, bij zich te houden, blind voor het feit dat de nationale belangen voor een goed deel in de Tropen liggen.

De school wordt van overheidswege aangemerkt als een uitsluitend Nederlandsch belang voor Nederlandsche jongelieden, die daar een opvoeding ontvangen, welke hen in staat stelt bij de Indische cultures geplaatst te worden, of, zooals het volgens het reglement heet: „Ze is bestemd voor hen die „zich, na enkele jaren voorbereidend hooger, mid„delbaar of meer uitgebreid lager onderwijs te heb„ben genoten voor de landbouwpraktijk in de tro-

Zuidzijde van het gebouw.

„pen, in het bijzonder in Nederlandsch Indië, wen„schen voor te bereiden."

Als een zuiver Nederlandsch belang ressorteert de School onder het Departement van Binnenlandsche Zaken en Landbouw, niet onder dat van Koloniën.

Zij is gevestigd even buiten Deventer aan den Brinkgreverweg en beslaat met terreinen, werkplaatsen en gebouwen een oppervlakte van circa

Leslokaal Indologie.

1.5 H.A., terwijl aan den overkant van den weg het sportterrein ongeveer 0.7 H.A. groot is, waarachter nog cultuurgrond beschikbaar is van ongeveer ½ H.A.

Zij werd opgericht in 1912 met 134 leerlingen en dankt haar ontstaan aan de reorganisatie van het Landbouwonderwijs in Wageningen, waardoor een Indische afdeeling haar standplaats kreeg in Deventer, wat aanvankelijk eenige tegenkanting ontmoette van de zijde van de cultuurmenschen in Indië, die, toenmaals practisch gevormd, weinig heil zagen in de „geleerdheid", welke intusschen hier niet op den voorgrond treedt, zoodat die minder gunstige zienswijze thans in haar tegendeel is omgeslagen, vooral nadat zij in het te volgen leerplan geraadpleegd geworden waren. De School telt nu 329 leerlingen, waarmede vermoedelijk haar hoogtepunt verkregen is. Alzoo een stijging sinds den aanvang van bijkans 200 leerlingen, vallende hierbij op te merken, dat de toename in den loop van 17 jaren een fluctuatie vertoond heeft van stijging en inzinking, welke laatste in 1924 ten slotte gevolgd werd door een gestadige aanwinst tot op het huidige peil.

Het leerplan in practische richting sluit aan bij het Uitgebreid Lager Onderwijs. Zonder examen worden aangenomen zij, die het diploma B eener Mulo-school bezitten en zij die het eindexamen eener H.B.S. 3-j. c. hebben of op een H.B.S. 5-j. c. tot de 4e klasse bevorderd zijn en — ten deele — ook degenen die op een Gymnasium tot die klasse bevorderd zijn. Niet in het bezit zijnde van een dezer bevoegdheden, moet een toelatingsexamen worden afgelegd.

Ten bewijze dat men geen „geleerden" kweekt moge dienen, dat het onderricht in de moeilijke wiskunde alleen gericht is op de toepassingen landmeten en waterpassen, evenals trouwens de natuur- en scheikunde, bij welke laatste de organische chemie en haar praktijk op den voorgrond treedt.

Behalve de gewone talen in de eerste en ten deele nog in de tweede klasse onderwezen, zijn het Maleisch, Javaansch en Soendaneesch (Madoereesch in mindere mate) hoofdleervakken. Voorts worden lessen gegeven in boekhouden, gezondheidsleer, veeteelt, bouwconstructies en werktuigen en, niet te vergeten, in den Nederlandschen Landbouw, theoretisch en practisch, waardoor inzicht in de tropische cultures verkregen wordt. Ook in boschbouw.

Naast het theoretisch onderricht in deze vakken, de practijk in de zalen daarvoor bestemd, in werkplaatsen, in laboratoria, alle luchtig en met veel licht, zooals trouwens overal in dit gebouw, terwijl een ruim open terrein bij de School, met plantenkassen, tevens gebezigd wordt voor het practisch tuinbouwonderwijs (kweekbedden). Ook beschikt men over een flink terrein voor lichaamsoefeningen.

De School leidt niet voor bijzondere cultures op. Voor deze zijn vervolgcursussen ingesteld, alleen bestemd voor hen, die in het bezit zijn van het einddiploma der School en bekostigd door de belanghebbende cultuurmaatschappijen zelf, met Rijkssubsidie.

Die vervolgcursussen zijn de volgende: de Koloniale Suikercursus, de Rubber- en Theecursus en de Tabakscursus.

Wanneer hier nog aan toegevoegd wordt dat aan de School mede verbonden is een op zich zelf staand Landbouw-Museum, waarover wellicht later, dan kan dit Algemeen Overzocht hiermee besloten worden.

Dank zij de verstrekte inlichtingen en gegevens door den Directeur, den heer Dr. L. Vuyk, den Algemeene Leider met een staf van 34 leeraren en onderwijzers, kon dit overzicht samengesteld worden. Het moest, uiteraard, zich tot de hoofdzaken bepalen, maar uit welke dan ook wel blijkt van hoe groote beteekenis voor ons volk de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer is. Zij biedt aan ouders de gelegenheid om in een

drietal jaren, op weinig kostbare wijze, hunne kinderen een goede positie in de samenleving te bezorgen, met goede vooruitzichten in alle opzichten. Immers, wordt na volbrachte studie de candidaat door de directie van een cultuuronderneming als employé in Indië aangesteld, dan geschiedt zulks op een aanvangssalaris van f 250.— 's maands — in Deli f 300 of meer — waarvan hij op een leeftijd van ± 21 jaar behoorlijk kan leven. Regel is daarbij vrije overtocht 2e klasse en dikwijls ook vergoeding van een deel der uitrustingskosten. De jonge man zit dan te paard; het is verder aan hem zich zijn rijlessen ten nutte te maken.

N.B. Voor verdere inlichtingen vervoege men zich tot het Ministerie van Binnenlandsche Zaken en Landbouw (Directie van den Landbouw) of tot den Directeur der M.K. Landbouwschool, Brinkgreverweg 61 te Deventer.

[De foto's in dit artikel zijn vervaardigd door den amanuensis der School, den heer C. Buddingh.]

Van Week tot Week.

Dinsdag 4 tot Maandag 10 Juni.

Willemstad bij verrassing genomen! Over de gebeurtenis die zooveel opschudding heeft gewekt en tot zooveel heftige critieks in de dagbladen aanleiding gaf, heeft het Ministerie van Koloniën o.m. het volgende medegedeeld:

In den loop van den nacht van 8 op 9 dezer heeft een gewapende bende van naar schatting 500 Venezolanen met blijkbaar tegen de Venezolaansche Regeering gerichte bedoelingen de militaire politiemacht te Willemstad overvallen.

Ondanks den tegenstand der macht werd deze door de overmacht der rebellen overmand. De sergent-majoor V. werd hierbij gedood en de sergeant M., zoomede de brigadier van Z. zwaar en een aantal minderen licht gewond. De brigadier van Z. is volgens een nader bericht aan zijn wonden overleden.

De bende plunderde het munitiemagazijn der kazerne en wist daarop de gezagvoerder van een in de haven liggend stoomschip te dwingen hen naar Venezuela over te brengen. Zij slaagden er bovendien in den gouverneur en den commandant der politietroepen bij verrassing op te lichten en met enkele militairen aan boord van den stoomer te brengen.

De gouverneur, de troepen-commandant en de militairen zijn intusschen naar Willemstad teruggekeerd. Den geheelen nacht had het ministerie ongestoorde draadlooze verbinding via het gouvernements-radiostation op Curaçao met de autoriteiten ter plaatse, die na enkele uren den toestand bleken te beheerschen. In den loop van den nacht kon de gouverneur rapporteeren dat ter plaatse alles rustig was. De Curaçaosche Petroleum-Industrie Maatschappij werkt door; op haar terreinen heeft geen ruststoring plaats gehad.

Morgenochtend vertrekt Hr. Ms. Kortenaer, die onlangs uit Curaçao terugkeerde, van Hoek van Holland naar Curaçao met volledige bemanning, versterkt door een landingsdivisie, terwijl Hr. Ms. Hertog Hendrik gereed wordt gemaakt voor een eventueel spoedig vertrek naar de West-Indische wateren.

Benoemingen. Tot assistent-resident van Bandjermasin is benoemd C. L. Dankmeijer; van de Doesoenlanden H. Sieburgh. — Benoemd tot landrechter te Malang Mr. C. T. Bertling, te Modjokerto Mr. C. J. Bennink Bolt; tot wd. voorzitter van den landraad van Amboina Mr. R. A. W. J. Jonkers. — Met den rang en titel van resident is belast met het bestuur over Atjeh de assistent-resident A. H. Philips. Benoemd tot assistent-resident van Ogan Komering Oloe (Palembang) Dr. K. J. Boeyinga. Benoemd tot controleur voor agrarische zaken te Soerakarta de heer A. Kummer.

Internat. Suikercongres. Aneta seinde 7 Juni [1]) dat te Soerabaja, onder groote belangstelling het Internationaal Suikercongres werd geopend. Uit Hawaii, Australië, Indo-China, Japan, Formosa, Mauritius, Philippijnen, Britsch-Indië, Egypte en Amerika nemen 50 afg[...] digden deel en 90 van Java. Mr. H. Jelg[...] Swildens, voorzitter van het Suikersyn[...] sprak de openingsrede uit.

[1]) De Aneta-telegrammen zijn, al dan niet verkort, ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

Ernstig spoorwegongeluk. Soerabaja, 8 Juni [...] ta). Van den middagtrein van Soerabaja[...] Malang is nabij Soekoredjo de achterste [...] door het verkeerd omtrekken van een [...] op een verkeerd spoor geloopen. De ge[...]leerde wagen trok nog twee wagens mee[...] inlanders, die uit den trein wilden sp[...] werden onder den vallenden wagen verb[...] Voorts zijn er vijf personen zwaar ge[...] waaronder een Chinees, die den versplin[...] zijwand van den wagen tegen het li[...] kreeg.

De Koning van Siam. Aneta meldt dat de K[...] van Siam den 5en Augustus te Batavia za[...] komen.

Telefonische gesprekken met Indië. Het tel[...] verkeer met Indië bereikte ook in de [...] Mei een gemiddelde van 11 gesprekke[...] werkdag.

Het totaal aantal gesprekken belie[...] daarvan werden gevoerd uit de spreek[...] Amsterdam 92, 's-Gravenhage 130, Rot[...] 24 en Utrecht 26.

Voor Indië was de verdeeling: Bandoe[...] Semarang 31, Soerabaja 77 en We[...] den 103.

Er werden 84 gesprekken of 31 pCt. [...] derland en 189 gesprekken of 69 pCt. in [...] aangevraagd.

Sinds de opening van het verkeer op [...] nuari j.l. werden reeds meer dan 12[...] sprekken gevoerd, n.l. in Januari 21[...] bruari 232, Maart 268, April 244 en M[...]

Zooals bekend, bedragen de kosten v[...] gewoon gesprek met Bandoeng of Welte[...] f 30.—, met Semarang f 33.— en met [...] baja f 34.50 per 3 minuten.

Hoogere examens. Univ. Utrecht. Taalkundi[...] ditdaatsex. Indologie de heeren H. A. J. [...] en A. Schuuff.

Univ. Leiden. Doctoraal ex. Indisch re[...] heeren Dzulkarnin en Soekamto. — Ta[...] dig candidaatsex. Indologie de heer C. H[...]

Handelshoogeschool Rotterdam. E[...] handelseconomie (koloniale richting) de[...] F. Hogenkamp.

De Suikerfabriek Tjebongan. Onder groote b[...] stelling heeft de Suikerfabriek Tjebon[...] Jogjakarta haar 50-jarig bestaan herda[...] gouverneur van Jogjakarta deelde tijde[...] receptie mede, dat de administrateur d[...] G. F. Engel Jr. wegens zijne verdienste[...] noemd was tot officier in de orde van O[...] Nassau.

Opening Volksraad. De eerste zitting va[...] Volksraad van het zittingsjaar 1929—19[...] aanvangen 15 Juni.

Geen uitbreiding van de pest te Bandoeng. [...] seinde uit Bandoeng: Negen personen [...] huis aan den Grooten Postweg, die in c[...] zijn geweest met de pestlijders, waarva[...] personen overleden zijn (zie vorig Nr. K[...] zijn van de ziekte vrijgebleven.

De Krakatau weder onrustig. Batavia, 8 Juni [...] ta). Sedert Zaterdagmorgen vertoont de [...] katau wederom werking. Het aantal er[...] is talrijk.

†

E. Clason. Op 63-jarigen leeftijd is te 's-Grav[...] overleden de heer E. Clason, gepens. sec[...] bij de Semarang-Cheribon Stoomtram[...] schappij.

J. H. Letteboer. Te Voorburg is op 58-jarige[...] tijd overleden de heer J. H. Letteboer[...] zendeling en oud-predikant der Indische[...]

A. W. Huinder. Te 's-Gravenhage is, 43 ja[...] overleden de heer A. W. Huinder, oud-[...] bureau bij de Oost-Java Stoomtram Maats[...] pij te Soerabaja.

Mej. Pauline Blom. Ten gevolge van een [...] ongeluk is Mej. Pauline Blom te Modjo[...] ernstig gewond en kort daarna overleden.

W. Beyerinck. Te Bandoeng is de heer [...] rinck, ingenieur bij Waterkracht en Ele[...] teit, overleden.

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland's belangstelling voor Indië.

Prof. mr. A. S. Oppenheim is van oordeel, dat in naaste toekomst *geen vraagstuk meer de belangstelling en inspanning* van heel ons volk zal eischen *het koloniale.* Deze belangstelling te prikkelen, inspanning op te wekken — aldus de schrijver ter inleiding zijner „Indische Herinneringen" de *Deli Crt.* (10/5) — is plicht van elken vaderlander, die er toe in staat is. De verscheidenheid van meeningen over actueele Indische vraagstukken ligt ook in het Indische vraagstuk ons ongeluk worden. Natuurlijk zal niet heel de Nederlandsche natie over vraagstukken, Indië rakend, plotseling één meening hebben. Maar als wij nog lang blijven doorgaan, beurtelings den Gouverneur-Generaal voor te stellen als een soort goedwillenden sukkelaar of de ondernemers als een bende roofridders, sommige hooge Indische ambtenaren, die een kwarteeuw of langer den Lande onkreukbaar hebben gediend, als „Strebers" af te schilderen en anderen van onbetwistbare reputatie als staatsgevaarlijk, als wij nog dikwijls verkondigen, dat er veel Hollanders in Indië zich onbeschoft gedragen en dat de Hollandsche Pers in Indië niet deugt, waartegen deze, en volkomen terecht, op haar beurt in het geweer komt, als dit alles nog zijn oude gangetje blijft gaan, dan zullen wij langzaam maar onfeilbaar, zeker er op aansturen, dat *Indië Holland moe* wordt en wij zullen ons schamen als het te laat is.

Het Indische probleem — zoo vervolgt prof. O. — kan slechts in goede banen worden geleid, indien thans de goedwillende en goeddenkende Hollanders ophouden met elkaar mis te verstaan en eindelijk beginnen elkaar te vertrouwen. Och, als men ten aanzien van dit kardinale vraagstuk zich eens wilde spiegelen aan de grootste koloniale mogendheid der wereld. *Engeland* staat voor moeilijkheden in zijne kolonies, waarbij vergeleken onze zwarigheden slechts kinderspel zijn. Maar met de „public-spirit", iederen Brit aangeboren, begrijpt en beseft men dat, wil men de situatie meester blijven, men zijn kracht moet zoeken in *eensgezindheid*, in het besef van *saamhoorigheid.* Ongetwijfeld is niet elke Engelschman, niet elke Engelsche koopman, ondernemer, professor of ambtenaar het eens met wat zijn minister of onderkoning doet, of met wat Sir John Simon zegt of Lord Reading schrijft. Maar iedereen gevoelt daar, dat er slechts enkelen het stuur in handen kunnen hebben en dat de overigen passagiers zijn, die de bemanning moeten vertrouwen, zoo mogelijk moeten steunen en in ieder geval niet moeten hinderen. Het *Engelsch* publiek en zijn pers volgen de koloniale politiek met nauwgezette belangstelling en wachten met ingespannen aandacht; maar gedurende den wachttijd kijft het niet en vliegt het elkaar niet aan. Nog altijd laten koloniale vraagstukken het overgroote deel der *Nederlanders Siberisch koud* en...... zij maken een kleine minderheid *te warm.* Beide verschijnselen zijn al even bedenkelijk. Toen *Sir John Simon* einde 1928 voor de tweede maal naar *Britsch-Indië* zou vertrekken om zijn moeilijken arbeid van bemiddelaar weer op te vatten, sprak hij den avond voor zijn vertrek het Engelsche volk in de Aldwych Club toe. „De taak" — zeide deze brillante advocaat — „om de verschillende aanspraken tegen elkaar af te wegen, om vrijheid en gezag hand in hand te doen gaan, rust in laatste instantie op de Engelsche wetgevende macht en dus op *het Engelsche volk; hun belangstelling, hulp* en *sympathie* zijn de hoofdvoorwaarden voor het succes van het Indische experiment. *A cold apathetic Parliament and people will never solve a problem of this magnitude*".

In het *Bat. Nwsbl.* wijdt Dr. Boris Raptschinsky een beschouwing aan „Pawel Nikolajewitsj *Miljoekow*" (3/5, 3de bl.) en wijst er op dat het eerste, wat elken Rus in het buitenland verbaast, is de grenzenlooze, phantastische onwetendheid, de volkomen onbekendheid met alles wat Rusland aangaat. *De Sum. Post* (8/5) bespreekt den brief van den hoofdredacteur van de „N. S. Crt", met verlof in Nederland, waarin deze vertelt hoe weinig het Nederlandsche volk nog altijd van Indië weet.

Het *Soer. Hbl.* schrijft over „De Unie van Zuid-Afrika" (27 en 29/4), „Aziatisch Turkije, II" (27/4, *Ir.*) en „Den Volkenbond" (3/5, 3e bl., *A. B.*), de *Java-Bode* over „Japan in den Grooten Oceaan" (2/5), het *Bat. Nwsbl.* over „China" (2/5), *De Loc.* over „Palestina" (4/5, blz. 32, *Dr. H. A. van Andel*).

In tijden van „toegeeflijkheid".

Het *Soer. Hbl.* (27/4, 3de bl. *Z.*) schrijft, naar aanleiding van het voortdurend betoog van sommige personen om *terugkeer van een groot aantal der verbannenen van Digoel* naar de maatschappij: Het is hun niet bekend — en ware zulks wèl het geval: het zou geen invloed op hunne denkwijze hebben, dat *het stille werk der* P(artij) N(ationaal) I(ndonesia) *in deze dagen duidelijk wijst op ernstige plannen.* Onder den dekmantel van het nationalisme, en de voordeelen welke daaraan vastzitten (bijv. eene groote meegaandheid bij verschillende ambtenaren) wordt een eventueel revolutionnair werk veel beter voorbereid dan indertijd door de communisten geschiedde. In steeds toenemende mate worden door de P.N.I. in de kampongs cursusvergaderingen gehouden, *waar het kader der nieuwe actie wordt gevormd.* Die cursusvergaderingen zijn van groote beteekenis; meerdere hooggeplaatste ambtenaren zijn van meening, *dat de actie der* P.N.I. *als eene ernstige bedreiging moet worden beschouwd.* Anderen zijn van tegengestelde meening, en zij gronden hun optimisme in hun vertrouwen: dat het nationalisme op den goeden weg zal blijven en eene tolerante houding der Overheid momenteel de beste is. Zij, die deze meening aanhangen, verkondigen: dat wij een ziektetoestand doormaken, welke in zichzelf de kiemen der genezing bevat; zij denken dat ook de heftigste P.N.I.-leiders, zoodra zij aan het einde hunner woorden zullen zijn gekomen, voor daden zullen terugschrikken, en dat dan de heilbrengende tegen-tendenz wordt ingeschakeld. Maar zij vergeten, dat het met een massa rede- en critieklooze volgelingen mogelijk is zèlf voor daden terug te schrikken, terwijl die daden dan verder, soms zonder aanwijsbaar direct verband, door eene opgezweepte massa worden gepleegd. En verder vergeten zij: dat wij nu al vele jaren in dien „ziektetoestand" leven, en de verschijnselen steeds ernstiger worden. O, *niet ernstig voor ons Gezag,* dat elk openlijk verzet wel zal neerslaan. Dit is voor een Westersch Gezag in een Oostersch land geen zware opgave. Maar de vraag is: hoe ongunstig wordt *het groeiproces van dit land* beïnvloed door die telkens met grooter intensiteit en over grooter oppervlak uitbrekende conflicten, welker grondige behandeling, evenals die van een ernstig abces, met „tolerantie" niet mogelijk is. Zij, die tot in den treure *met toegeeflijkheid* dit kwaad trachten te bezweren, laden eene groote verantwoordelijkheid op zich. Men zal hun later hunne woorden voorhouden en rekenschap vragen. En inderdaad, mocht het misloopen, dan zijn zij der gemeenschap verantwoording schuldig. Zij, met hun theorie van toegeeflijkheid, naar de veel misbruikte uitdrukking: dat men de revolutionnaire beweging den wind uit de zeilen moet nemen, zij zijn verantwoordelijk voor het huidig systeem. Een ernstig feit is, dat de P.N.I. zich langzamerhand ook in *de vakbeweging* ging nestelen. Oost-Java zou daarvan meer kunnen vertellen. Er is aanleiding om geruchten, welke voor Mei a.s. onaangename gebeurtenissen voorspellen, te weerspreken, hoezeer de actie geleidelijk sterker wordt. Men mag overigens hopen dat de ambtenaren van B. B., die naar de traditie „op de hoogte" zijn, en „de situatie beheerschen", eventueel niet blijk geven van door de gebeurtenissen te worden overrompeld als in 1926 het geval was.

In dit verband leze men: het *Soer. Hbl.* (2 en 3/5 „De groote verwarring", Z.), de *Deli Crt.* (6/5 „Waar hollen we heen?", „De onveiligheid in de cultures", „Nationalistische actie ter S.O.K."; 2de bl. „De onveiligheid in de cultures"; 8/5 „De Buitengewesten en de R. v. I.), het *Bat. Nwsbl.* (6 en 7/5 „De I.S.D.P.-vergadering op 1 Mei"), de *Java-Bode* (1 en 6/5 „De Inl. rechtskundigen"; 1/5, A „De prijaies van Priangan"; 6/5 „Roode 1 Mei-viering") en *De Sum. Post* (7/5 „Het stakingsartikel").

Uit Java's Oudheid.

Dr. W. F. Stutterheim vertelt in *De Loc.* (29/4 en 2/5, blz. 3 en 1) uit Java's Oudheid. Java moet in den ouden tijd een ware *„goudmijn"* geweest zijn. *Gouden schatten* zullen echter niet in den grond gevonden worden. De godsdienst toch der oude Javanen verbood hun hunne graven te maken

tot show-rooms, omdat het maken van graven überhaupt verboden was. Er zijn alleen òf praehistorische òf Mohammedaansche graven. De Hindoe-Javanen (van het begin onzer jaartelling tot plm. 1500) verbrandden hunne dooden, zooals de Baliërs dat nog doen. Van al de balken en planken van de oudste Javaansche woningen is niets teruggevonden; van de ivoren troonzetels, de ivoren krisheften, de zijden gewaden, van alles, wat ons in Chineesche geschiedboeken wordt verteld, is niets over. Verteerd, verrot, opgegeten! Op het oogenblik bevinden zich onder de *poesaka* der vorstenhoven geen *gouden* schatten van eenige beteekenis meer uit den Hindoeïstischen tijd. Daarenboven is het goud bij de Javanen nimmer van dezelfde waarde geweest als die, welke aan de oude magische *ijzeren* wapens werd en wordt toegekend. Malakka onttrok, ongestoord door de steeds zwakker wordende Javaansche vorsten, alle baten aan deze laatsten, en zoo zal de oude rijkdom ten slotte zijn uitgeput en opgeteerd. De eeuwig durende gevechten, die aan den overgang van de macht van het Hindoeïstisch *Madjapahit* op het Moslimsche *Demak* voorafgingen, deze begeleidden en in talrijke daarop volgende burgerkrijgen en successieoorlogen bleven bestaan, zullen schatten gekost hebben. *Oorlog voeren* toch was in dien tijd meerendeels het uitrusten en uitzenden van kleine troepen, die het vijandelijk gebied tot op het hemd uitschudden, die stroopten en roofden, moordden en slachtten, tot geen levend wezen meer overbleef, Kon men dat succes niet behalen, dan zorgde men tenminste den oogst te vernielen. Zoo was het elders, zoo was het op Java en zoo was het kort geleden nog op Bali. Het klassieke voorbeeld voor dergelijke opvattingen, die geheel in het kader der middeleeuwen vallen en ons dus op het oude Java niet mogen verwonderen, is de zoogenaamde *pralaja van 1007*. Pralaja beteekent ondergang, algeheele vernietiging en wordt speciaal gebezigd voor den „wereldondergang". In de oud-Javaansche geschiedenis denkt men dan meer in het bijzonder aan den ondergang van den kraton van den koning van Oost-Java, aan wiens hof Erlangga als schoonzoon verkeerde. Vijanden, niet onwaarschijnlijk Sumatranen, hebben dien kraton zoo volkomen met den grond gelijk gemaakt, dat het nimmer is gelukt de plek weer te vinden. Inderdaad, voor de Javanen wàs het een „wereldondergang", want: „geheel Java zag er te dien tijde uit als één zee" zegt de oorkonde-dichter, die dit feit vastlegde. En zóó moet het gegaan zijn bij alle oorlogen en zeker bij een langdurigen, sloopenden en verzwakkenden burgerkrijg, zooals Java in den laatsten Hindoeïstischen tijd er verscheidene gekend heeft. Bedenken wij dan daarbij, dat door het overgaan van de *Javaansche contrôle* op den handel tusschen de Groote Oost en het Westen, in handen van *Malakka* eerst, der *Portugeezen* daarna en ten slotte in die der *Hollanders*, niets meer in staat was de door die uitputtende oorlogen geslagen wonden te heelen, dat geen enkele goudbron meer bestond en de werkelijke *goudmijnen* uitgeput zullen zijn geweest, dan behoeft het waarlijk niet te verwonderen als wij heden nog slechts *sporen dier rijkdommen* aantreffen. Welke sporen, indien althans de van hun apanages beroofde hofgrooten geen andere inkomsten meer krijgen om de op ouden voet voortgezette hoofsche tradities te kunnen dragen, wel spoedig nog slechts in de herinnering zullen blijven bestaan of reeds bestaan! Is er dus van de oude schatten van Madjapahit al niets meer over, uit den grond kwam toch nog wel het een en ander te voorschijn, dat gezien mag worden. Al kan het een vergelijking met de Egyptische koningsschatten natuurlijk in de verste verte niet doorstaan. Menig landbouwer, die rustig zijn sawah beploegde, werd plotseling verrast door het glinsteren van iets gouds; helaas was en is de weg van de sawah naar het Museum te Batavia meestal zoo lang en vol gevaren, dat vaak het voorwerp nimmer het laatste bereikte.

In *De Loc.* van 4 Mei (blz. 31) roemt de heer *J. A. Dezentjé Hamming* de „Strijkinstrum[illegible]n" van het Dresdener-strijkkwartet, die in In[illegible] uitstekend voldeden en vervaardigd waren door *prof. dr. F. J. Koch* te *Dresden*.

De zoneclips.

De Duitschers zijn te Idi (Atjeh) gekomen tot het doen van *meteorologische waarnemingen in de tropen* in het algemeen en meer in het bijzonder tot het doen van dergelijke *metingen tijdens de zonsverduistering* (*De Sum. Post*, 6/5). Prof. Buys Ballot heeft op dezen weg in Holland de eerste schreden gezet. Tot nog toe heeft de meteorologie zich bepaald tot het regelmatig registreeren op bepaalde stations, van temperatuur, luchtdruk, windsterkte en windrichting, vochtgehalte der lucht, enz. Deze verschillende gegevens werden met elkander vergeleken en daaruit eenige gevolgtrekkingen gemaakt, die men in populairen vorm, als *weervoorspellingen*, vooral *in de Europeesche nieuwsbladen*, dagelijks kan vinden. Maar men heeft in den allerlaatsten tijd ingezien, dat men met deze wijze van werken, van den achtergrond der verschijnselen toch maar bitter weinig te weten kwam, en daarom was het juist te doen om tot een juist begrip van het wezen der zaak te geraken. Het zijn vooral de Duitschers, die in den allerlaatsten tijd een geheel nieuwe richting inslaan op het gebied van meteorologie, en die te *Idi* al zeer modern voor den dag komen. Zij zoeken naar *de oerbeweegkracht in de atmospheer* en trachten voorloopig het een en ander in getallen en grafieken vast te leggen; later wordt dat wel uitgewerkt. Een werk, dat voor sommige onderdeelen slechts een luttele tweetal jaren aan den gang is en waarover men dus nog in geen enkele encyclopaedie iets lezen kan. Het is hun in de eerste plaats te doen om *stralingsmetingen*. Door de zonnestraling, de hemelstraling en de uitstraling der aarde in het wereldruim is *de warmtevoorraad der aardoppervlakte* bepaald, als nog de warmteomzetting in den aardbodem bekend is. De grootheid der stralingen wordt door de registreerapparaten geregistreerd, de warmteomzetting in den aardbodem door de aardbodemthermometers. Nog gewichtiger dan de warmtevoorraad der aardoppervlakte, is die der lucht. Maar die laat zich daar zoo moeilijk bepalen, omdat niet gemakkelijk vast te stellen is, hoeveel van de zonnestaling door wolken weder in het wereldruim wordt teruggekaatst, zonder op aarde of in de lucht in warmte omgezet te worden. *Door een totale zonsverduistering* kunnen veranderingen in de warmteverhoudingen in de atmospheer optreden, die gelegenheid bieden ook deze in de lucht verblijvende warmtehoeveelheden te berekenen. *Het doel der onderzoekingen* is dus de vaststelling van den warmte-voorraad der lucht en der aardoppervlakte in een tropische streek, onder gebruikmaking van, bij een zonsverduistering buitengewoon gunstige en op geen andere wijze bereikbare waarnemingsmogelijkheid.

De *Deli Crt.* (10 en 11/5) geeft een uitvoerig verhaal van „De zonsverduistering". De Nederlandsche zoneclipsexpeditie te Idi heeft het slecht getroffen; de Duitsche meteorologen hebben waarschijnlijk iets betere resultaten behaald. De Amerikanen en Japanners hebben groot succes gehad. In 1934 zal de eclips o.a. in Borneo waar te nemen zijn.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Noodzakelijke moorden als zegeningen van de Poenale Sanctie.

Indonesia Merdeka, het orgaan der Indische Studenten-vereeniging Perhimpoenan Indonesia, geeft in het nummer van Mei onder dit hoofd het volgende artikel:

Voor en na zijn over de Poenale Sanctie reeds zoovele woorden vuil gemaakt. Het laatste woord over deze brandende kwestie is echter nog lang niet uitgesproken. Terwijl de deskundigen bezig zijn het pro en contra van dit verderfelijke arbeidssysteem op hun doode gemak te overwegen en theoretische beschouwingen te releveeren, bereikten ons in de laatste dagen de traditioneel geworden, maar onrustbarende moordberichten als een onafgebroken reeks van hoog verwijt.

Uit verschillende oorden van Indonesië, zooals de Oostkust van Sumatra, Tandjong Morawa Kiri e.a., waar de Cultures haar domicilie hebben gevestigd, werkende onder de bescherming en waarborg van de

poenale sanctie met haar ongelimiteerde wreedheid jegens de rechtelooze contractanten, kwamen de hoogst bedenkelijke tijdingen van moord en aanslag op assistenten en administrateurs.

Met recht spreekt de „Sumatra Post" van de „toenemende wantoestanden in de kebon". Maar niet juist is het, als het blad de oorzaken van die ongeregeldheden zoekt in de „arbeidsinspectie en haar werkmethode en in het gebrek aan bescherming der assistenten". Men heeft blijkbaar in zijn nervositeit zijn logica totaal verloren en verwart daarom oorzaak met gevolg. De moordaanslagen — niemand zal dit ontkennen, — zijn even oud als de Poenale Sanctie zelf, omdat zij het noodlottig gevolg moeten zijn van zulke arbeidsvoorwaarden en zullen alleen verdwijnen met de wegbanning van deze hemeltergende onrechtvaardigheid.

Het Januari-nummer van „De Planter" teekent in 1912 en 1913 respectievelijk 40 en 41 moordaanslagen op, in den tijd dus, dat nog nimmer was gedroomd van het Geneefsche Internationale Arbeidsbureau en van „de arbeidsinspectie en haar werkmethode". Was toen de belangstelling in het betreurenswaardige lot van den arbeider-slaaf even groot als tegenwoordig en had men de „moordstatistiek" in de Cultures wat nauwkeuriger bijgehouden, de lugubere cijfers zouden zeker verrassend hoog zijn geweest.

De veelvuldige, steeds terugkeerende moordaanslagen, hoe verwerpelijk ook, zijn onder het regiem der Poenale Sanctie zoo niet te rechtvaardigen, doch zeer zeker begrijpelijk. Het resultaat van nader onderzoek naar de oorzaken pleegt de pers te willen reduceeren tot simpele mededeelingen. Het luidt dan dat de koelie „panas hati" is, of dat hij geen behoorlijk werk doet, althans niet naar den zin van den toezichthoudenden assistent, dan weer hoort men dat de opzichter, op zijn zachtst uitgedrukt, te streng is opgetreden en last not least meldt het officieele onderzoek van „vrouwen-kwesties". Met deze korte verklaringen meent men voldoende te bewijzen dat den moordenaar of candidaat-moordenaar de volle schuld treft en daarom — zegt men — moeten wij de assistenten bewapenen.

Een bloote aanleiding als „panas hati" (wrevel uit ontevredenheid) zegt ons niet veel. Men zou toch niet zoo naïef zijn om deze veel voorkomende „panas hati" als een luxueuse gril van den arbeider aan te nemen. Verklaringen als „een Madoerees telt een leven veel minder", rijpen slechts in het brein van de koloniale fantasten. Net als ieder ander weet de Madoereesche arbeider dat op elken moordaanslag een zware straf straat, levenslang in het „Gouvernementshotel" of ter dood veroordeeld. Hij weet, net als ieder verstandig mensch, dat de Nederlandsche rassenjustitie niet erg malsch is.

Het feit dat de Indonesische arbeiders zich vernederen tot het aanvaarden van de onmenschelijke en onrechtvaardige arbeidersvoorwaarden, wijst wel aan hoe ellendig armoedig het bestaan van het Indonesische volk is, hoezeer de Madoereesche koelie aan zijn moeilijk leven gehecht is. Immers alleen om dit niets beteekenend bestaan te rekken, verlaat hij zijn dierbare kampong om als contraktant ergens in de rimboe te werken, behandeld te worden als een beest onder den dwang van de karwats zijner Hollandsche medearbeiders. Alleen onder deze voorwaarde ziet hij kans om aan een hapje droge rijst te komen.

Wat een illusie maken deze menschen dan niet van de toekomst, als zij weer naar hun dorp terugkeeren, waar zij de uitgeperste rest van hun leven in „dolce far niente" denken te slijten. Ja, men zou misschien lachen om deze ironie, maar zoo denken toch heusch de onnoozele arbeiders, evengoed als de „cultuur-autoriteiten" zelf.

Ondanks dit gehecht zijn aan zijn leven, ondanks zijn illusie voor de toekomst, toch deinst de koelie soms niet terug voor de bedreigingen van het strafrecht, toch verkiest hij de gevangenis of de galg boven het leven in de kebon. Andere keuze wordt hem niet gelaten.

Nu komt de klemmende vraag: „Waarom?" Het antwoord kan niet anders zijn dan: „Omdat het arbeidersleven in de Cultures niet meer te dragen is."

Verplaatst men zich in den toestand van zoo'n arbeider! Een koelie werkt van 's morgens vroeg tot 's avonds laat, niet acht uren, maar twaalf of meer, met een korten rusttijd slechts om zijn roode rijst met een stukje gedroogde visch te bikken. Stelt men zich voor in de afmattende hitte van de tropische zon te zwoegen als een opgejaagd beest, hetzij in de dichte wildernis, hetzij op een brandend open veld! Voor dit werk worden slechts luttele dubbeltjes betaald. Heel dikwijls gebeurt het dat een Europeesche employé, die zich aan het in de Cultures in zwang zijnd belastingssysteem houdt, terwille van den „baas", weigert dit luttele loon uit te betalen, omdat het afgeleverde werk niet voldoende verzorgd is, b.v. dat de losgeweekte koffieboonen niet droog genoeg zijn. De onderneming zorgt liever niet voor de inrichting van een behoorlijke drogerij en laat het droogproces aan den arbeider zelf over. De tropische zon is wel mild, maar men kan haar niet altijd dwingen. En als ze eens niet verkiest te schijnen en het regenachtige weer het drogen van de koffieboonen onmogelijk maakt, dan stelt men voor de onvoldoende verzorging van het ingeleverde werk de luiheid van den koelie aansprakelijk. Het gevolg is dat de arbeider soms vijf of zes weken geen betaling krijgt voor het gepresteerde werk.

Dat in dezen abnormalen toestand de koelie wat minder werklust toont, schijnt voor de meeste assistenten onbegrijpelijk te zijn. De arbeider is immers een werkbeest, hij mag niet mokken, niet ontevreden zijn, hij mag geen vermoeidheid kennen. De karwats van den assistent zal wel zorgen dat de man aan het werk gaat en blijft. Men moet nu eenmaal streng zijn in zijn optreden, anders keert de onderneming geen hoog dividend uit of op zijn minst werpt ze geen hooge tantièmes af.

Dan nog de tergende houding en uitlatingen van sommige assistenten als met de steen-gooierij van vermoeide arbeiders of verwaande en uitdagende woorden van „kalau brani boleh krojok sama saja" . . . !" (als je 't aandurft, komen jullie dan maar allemaal op!).

Is het te verwonderen dat de koelie nu „panas hati" wordt? Men zal zeker zeggen dat het misnoegen nog geen aanleiding hoeft te zijn voor een moordaanslag of zoo. Maar dan vergeet men dat de arbeiders hun misnoegen niet in scheldpartijen of klapuitdeelingen kunnen uiten. Dat zou hem rouwen. Spelen voor eigen rechter is in de kebon geen ongewoonte, hoewel dit zelden naar buiten lekt. Over het doodranselen van een contraktant maakt men nu eenmaal geen drukte, ja, het wordt zelfs systematisch verdoezeld. Oud-resident Le Fèbvre, tevens oud-inspecteur van arbeid ter S.O.K. getuigt in „Het Volk" van 13 Maart '29 naar aanleiding van het geheimhouden van den moord op een Indonesischen arbeider het volgende:

„Ik zou tientallen van dergelijke gevallen kunnen opnoemen. Ik ben er van overtuigd dat er onder de duizenden als weggeloopen opgegeven koelies, velen door misdaad zijn omgekomen."

Voor den getergden arbeider blijft slechts één weg open om zijn misnoegen te toonen, d.i. naar het mes grijpen om met zijn beul voor goed af te rekenen. Van zoo'n tot het uiterste gedreven koelie kan men terecht zeggen dat hij geen waarde meer hecht aan zijn leven. Men ziet dat de aanslagen en moorden uit noodzaak voortvloeien, uit zelfverdediging zijn gepleegd, gedwongen door de wantoestanden en wanverhoudingen die de Poenale Sanctie schept.

Men zegge dus niet dat „de Madoereezen een ander slag van menschen zijn." De moorden en aanslagen zijn niet-specifiek Madoereesch, maar inhaerent aan het stelsel van gedwongen arbeid. In een andere arbeiderswereld dan de Cultuur-ondernemingen, waar de Poenale Sanctie heerscht, komen dergelijke toestanden heel sporadisch voor.

Deze aanslagen denkt men te bezweren door den assistent te bewapenen met revolvers. Dit middel zal erger zijn dan de kwaal. Immers, gewapend zijnde, voelt de assistent zich „dapperder", hij wordt driester en roekeloozer in zijn optreden. Hij zal zich, bewust van zijn onaantastbare overmachtswaan licht dingen veroorloven die bij het werkvolk kwaad bloed zetten. Het gevolg is niet te overzien. Het aantal dooden — wel is waar aan de zijde van de weerlooze arbeiders — zal ontegenzeggelijk stijgen. Dan wordt de onderneming heusch een slachtplaats van weerlooze menschen.

Het eenige en afdoend middel tegen deze mis- en wantoestanden is *de afschaffing van de Poenale Sanctie.*

(Hoewel wij — aan ons onzijdig standpunt getrouw blijvend — de uitingen der Inlandsche pers steeds zonder commentaar plaatsen, kunnen wij niet nalaten ditmaal daarvan af te wijken en bovenstaand stuk te kwalificeeren als een tendentieuse en opzettelijk verkeerde voorstelling van zaken van de zijde der uiterst linksche vleugel van de Indische volksbeweging. Red.).

Diversen.

Het Mal.-Chineesche blad *Radio* te Padang zegt dat er langzamerhand een opleving van de volksbeweging in de Minangkabau komt. Het communisme zal niet meer herleven. De godsdienstige vereenigingen hadden vroeger grooten invloed, maar hebben nu het vertrouwen van het volk verloren omdat

de leiders „gegoocheld hebben met de kasgelden". De S. I. telde indertijd 10.000 leden, wat buitengewoon werd gevonden. Thans neemt de vereeniging Moehammadijah de groote plaats in. Terwijl men het op Java over het geschil tusschen de P. S. I. en Moehammadijah heeft, streeft men in de Minangkabau naar de eenheid van alle vereenigingen op godsdienstig, politiek en economisch gebied en wel op Minangkabau-nationale basis.

In het maandblad *Indonesia Raja* van April, het orgaan der P.P.P.I., wordt in een tweetal artikelen de associatie-idee, het ideaal van het Ned.-Indonesisch Verbond, besproken naar aanleiding van een lezing op een der maandelijksche vergaderingen van de Indonesische Studenten Unie te Batavia (P.P.P.I.) en van een rede door Mr. Soeripto op een congres van voornoemd verbond te Arnhem gehouden.

In het eerste stuk wordt na een herinnering aan Kiplings „East is East and West is West and never the twain shall meet", gezegd dat Indonesiërs en Nederlanders elkander nooit zullen verstaan; eerstgenoemden hebben een ander cultuurverleden en andere *toekomstwenschen* dan hun overheerschers. „Verdraagzaamheid past ons in dit opzicht niet, verdraagzaamheid die slaafschheid zal beteekenen en geestelijke en stoffelijke ellende brengen zal." De ware bedoeling der „colporteurs van de associatie-idee" is de Indonesische vooruitgang en ontwikkeling tegen te werken en daarom zijn zij door het blad als „adders in het gras" gesignaleerd. Het feit dat er een associatie-vereeniging is opgericht op initiatief van een „Groot-Nederlander" van Indonesische afkomst, is net zoo min bevreemdend als het bestaan van spionnen en verraders op de wereld.

Na een vergelijking tusschen den dichter Rabindranath Tagore, die van het verleden zingt en in botsing komt met den heerschenden tijdgeest en den „begrijper van zijn volk" Gandhi, die van coöperator non-coöperator werd, besluit de schrijver met de verklaring dat „eeuwenoude dienstbaarheid ons gedreven heeft naar een actie voor zelfstandigheid" en dat deze actie juist de opbouwende kracht van het volk is.

In het tweede artikel maakt de schrijver een scherpe scheiding tusschen Nederlanders in Europa en Nederlanders in de Overzeesche deelen, meer in het bizonder Indonesië en wijst er op hoe Mr. Soeripto wel sprak van „een intiemen band vormen" tusschen Nederlanders en Indonesiërs, doch, toen hij het had over de welgezindheid der Europeanen, er speciaal bijvoegde: „hier in Nederland althans".

Gezien de gedragingen en uitingen der Nederlanders in Indië, gelooft schrijver niet aan de mogelijkheid van een scheppen van dien intiemen band; hij haalt hier in het bizonder de woorden aan welke de dichter van de nieuwjaarsrevue van December j.l. Jan Pietersz. Coen in den mond legde, o.m. „....Regeer niet met een strooppot, neem een goed geweer....." enz. Bij de tegenwoordige studeerende generatie heeft, naar schrijver meent, het N.I.V. weinig kans van slagen.

Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht.

Verschillend inzicht.

De stemming in de Eerste Kamer over de wijziging van de Indische Staatsregeling geeft het 25 April-Nr. van het Christelijk Weekblad voor Ned.-Indië „De Banier" aanleiding tot eenige zeer juiste en behartigenswaardige opmerkingen. Het vreemde verschijnsel heeft zich nl. voorgedaan dat belijders van dezelfde politieke beginselen in Indië en hier te lande geheel anders tegenover die aangelegenheid bleken te staan, behalve dan zij die meer of minder rood getint zijn en die zoowel hier als in Indië vóór de wijzigingen hebben gestemd.

„Alle antirevolutionnaire en christelijk-historische afgevaardigden in den Nederlandschen Senaat waren er tegen, de grootste meerderheid van de C. E. P.-leden [Christelijk Ethische Partij in Indië] er voor; de Roomsch-Katholieke Volksraadleden er tegen, de gelijkgezinde Eerste-Kamerleden er met uitzondering van één voor; de Vrijheidsbond [liberalen] in het vaderland er voor, de P.E.B. [Politiek-Economische Bond] hier er tegen.

Dit stemt toch, dunkt ons, tot nadenken; kan veelal een verschil in inzicht van verschillende leden van eenzelfde partij verklaard worden door een verschil in sentiment, een zoodanige verklaring moet in het onderhavig geval falen. Wij meenen veeleer dat hier het overrompelend optreden van de Regeering een groote rol heeft gespeeld, waardoor hartstochten wakker zijn geroepen en men zich niet heeft kunnen zetten tot rustige overweging. Doch ook dit, wij geven het gaarne toe, lost niet alle vragen op en is niet afdoende.

Wat naar onze meening evenwel vaststaat is dit, dat er gebrek aan overleg tusschen gelijkgezinden in het moederland en de overzeesche gewesten bestaat, althans bestaan heeft nopens deze gewichtige kwestie. Daarom zouden wij willen aandringen op verandering van gedragslijn in dezen voor de toekomst.

Wij zijn het er allen wel over eens dat Indië vooreerst de Nederlandsche leiding niet kan missen, doch wil die leiding effectief zijn, dan kan er geen genoegen mee worden genomen dat zonen van hetzelfde huis, doch die naar mate ze hier of ginds wonen, in aangelegenheden als de politieke ontwikkeling zoo diametraal tegenover elkander staan. Daar moet wat op gevonden worden, want er zal wel altijd in deze dingen verschil van opvatting blijven bestaan, doch er zal naar gestreefd dienen te worden dat het zoo gering mogelijk blijve. Wij achten dit voor een vruchtdragende politiek hoogst noodzakelijk."

Het Oranje verboden kleur.

In aansluiting bij het onder dit opschrift in het vorig Nr. (bl. 272) medegedeelde, thans het volgende bericht uit de Banier van 25 April. „Door de Jong-Java padvinderij te Semarang werd een vergadering gehouden . . . Besproken werd het bekende incident, dat zich met de padvinders te Soerabaja heeft voorgedaan, n.l. het terugzenden van de Oranjevlaggetjes, die gezonden waren om te verkoopen voor het Blinden-Instituut te Bandoeng.

Besloten werd een motie van afkeuring in te dienen, waarin geconstateerd wordt, dat de Jong-Java padvinders te Soerabaja art. 4 van de Padvinderswet hebben overtreden, en afkeuring hierover wordt uitgesproken.

Een Leproserie op de Kei-eilanden.

Een schrijven van Mgr. J. Aerts, Apost. Vicaris van Ned. Nieuw-Guinea, in de Annalen van het Missiehuis te Tilburg bevat de volgende mededeeling.

De feestelijke herdenking van het 25-jarig bestaan onzer Missie, gevierd in de hoofdstatie te Langgoer in tegenwoordigheid van de 5000 Christenen hier samengestroomd van alle staties der Kei-eilanden, zal bij missionarissen en Christenen in blijde en dankbare herinnering blijven. Vooral verheugen wij ons, omdat bij de feestviering gedacht werd aan de armsten onder de armen der missie, de ongelukkige melaatschen, voor wie uwe offervaardigheid zich zoo edelmoedig getoond heeft door hun de middelen te geven voor een nieuwe huisvesting en een passend onderhoud.

De toestand zooals die hier op 't oogenblik voor de melaatschen is, verdient zeker verbetering. In dezen toestand zal nu verbetering komen, dank zij uwe edelmoedigheid.

Op Groot Kei, in de nabijheid der missiestatie te Elat, zal een leproserie opgericht worden, waar ieder melaatsche zijn eigen woning zal hebben met een tuintje, dat hijzelf kan bewerken zoolang hij de noodige krachten daartoe heeft. Ook zal voor kleeding, voeding en drinkwater gezorgd worden. Daarbij wonen zij hier aan het strand der zee, zoodat zij een verzet hebben met visschen en een prauwtje te hunner beschikking zal gesteld worden. Alles kan er beter geregeld worden en wegens de nabijheid der missiestatie kan ook de noodige verzorging gegeven worden aan die arme ongelukkigen in het laatste stadium van hun ziekte.

Fonds tot aankoop van Aziatische kunst.

In het Juni-Nr. van het Maandblad voor beeldende Kunsten (sedert Jan. van dit jaar tevens orgaan der „Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst") wordt medegedeeld dat voor genoemde Vereeniging een fonds van *f* 150.000 bijeen is gebracht tot aankoop van Aziatische kunst. De beteekenis van dit feit is inderdaad zeer groot. Door bijdragen uit dit Fonds zal de ver. in staat zijn de semi-permanente tentoonstelling in de Rijks-Academie van Beeldende Kunsten te Amsterdam te verrijken en, naar gehoopt en verwacht wordt te doen opvolgen door een Museum van Aziatische Kunst, opgesteld in ruimere zalen. Zulk een Museum komt in Nederland zeker niet te vroeg. Andere landen zijn ons voor, daaronder landen die veel minder aanraking hadden met het Oosten dan wij. Maar evenmin te laat. Nog bestaat in China de mogelijkheid nog er bronzen, sculptuur en ceramiek te vinden;

komen van tijd tot tijd in veilingen oude schilderijen, jade, lakken en klein plastiek uit Oost-Azië ter markt. Thans zal ook de vereeniging van Vrienden der Aziatische kunst er van kunnen profiteeren en hoopt ze tevens daarbij te mogen rekenen op hulp van Nederlandsch-Indië.

De Indische Gids.

De Juni-afl. opent met een opstel van den hr. J. A. Loebèr Jr., getiteld: Is bevordering der Ned.-Indische kunstnijverheid wenschelijk en mogelijk? De schrijver beantwoordt die vraag natuurlijk bevestigend; op zijn betoog zal, vermoeden we, de Red. der rubriek Kunst en Kunstnijverheid in dit blad wel speciale aandacht vestigen. — De hoofdredacteur, de hr. George Nypels, schrijft over „Tanganyika [d.i. de naam gegeven aan het gedeelte van Duitsch Oost-Afrika, hetwelk onder Britsch mandaat is gesteld] en den Volkenbond". — De hr. M. A. J. Kelling wijdt eene beschouwing aan het hotelwezen in Ned.-Indië, een in verband met den steeds toenemenden toeristenstroom, zeer actueel onderwerp. Schr. meent dat de Indische hotels een vergelijking met dergelijke inrichtingen in de naburige Aziatische landen goed kunnen doorstaan. — Mr. J. J. van Bolhuis houdt in zijn parlementaire rubriek: „Indië en de Volksvertegenwoordiging" een nabetrachting over de besprekingen over de wijzigingen der Indische Staatsregeling in de Eerste Kamer.

Voorts bevat deze afl. de gewone maandelijksche rubrieken: Varia — Revue van brochures enz. (hierin is o.m. bijeengebracht hetgeen in verschillende bladen geschreven is naar aanleiding van de veelvuldige aanslagen op employé's in de cultures in den laatsten tijd) — Buitenland (De Dutch Burghers in Ceylon) — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie.

Tropisch Nederland.

Inhoud van afl. 3 (3 Juni). Economische ontwikkeling van Atjeh, door J. Langhout (korte, geïllustreerde beschouwing naar aanleiding van een rapport van den hr. C. G. Slotemaker van de Serdang Cultuur Mij.). — Eene rijstlegende uit de Minahassa, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Een tocht naar Boni door Zuid-Celebes, door J. Servaas.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 9 (1 Mei). Chemische alarmklokjes om slapende planten te wekken, door A. E. Buchanan Jr. (met ill.). — De suikerindustrie in Portugeesch Oost-Afrika, door S. G. Ruegg. — Hollandsche en Indische ananascultuur, door S. Kalff. — De essence van Bergamot, door C. Chabot. — De groei der plantenwortels, door Majoor Caws. — De water-hyacinth en uitroeiing daarvan in de zuidelijke provincie van Ceylon, door W. C. Lester-Smith. — Wat is Biocoenose? door Dr. H. von Bronsart.

De Indische Mercuur.

No. 23 (5 Juni). Nederlandsch-Indië op de Jaarbeurs te Milaan 12—28 April 1928, door Ir. W. L. Utermark (met afb.). — Positie van de Javasuiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De vooruitzichten van de suikerindustrie in Britsch-Indië. — De Nederlandsche Kamer van Koophandel in Londen (mededeelingen uit het jaarverslag over 1928). — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 44 (27 April). De Deli Planters Vereeniging 50 jaar (met afb.). — De beteekenis der chemie voor de medische wetenschappen en de wetenschappelijke vorming, door Dr. O. de Vries (slot). — Werkwijze voor het behandelen van versche tabaksbladeren volgens Noord-Amerikaansche methode. — Slijmziekte bij aardappelen. Het werk der Proefstations in Ned.-Indië, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (ontleend aan de Zakenwereld). — Het belang van Ned.-Indië bij de theecultuur, door F. H. de Kock van Leeuwen (ontleend aan evengenoemde bron). — De werkelijke waarde van Suriname als cultuurland, door J. S. C. Kasteleyn (ontleend aan Econ.-Statistische Berichten).

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 9 (1 Mei '29). Contact gemeentebestuur en inheemsche bevolking, door D. C. Vermazen. — Gemeentelijke bureaux voor statistiek in Ned.-Indië, door N. Kosters. — De financiën der Locale ressorten en haar taak. — Decentraliana.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Juni-afl. opent met het eerste gedeelte eener fraai geïllustreerde beschouwing van Mr. J. G. Huyser over Broenei (het landschap onder Engelsch bestuur aan de N.W.-kust van Borneo) en Broenei-bronzen. — Verder vervolgt de hr. J. A. Loebèr zijn, eveneens geïllustreerd artikel: Woningbouw en architectuur in Nieuw-Guinea.

Adatrecht.

De zoo juist hier te lande ontvangen jonste aflevering van het Indisch Tijdschrift van het Recht (het orgaan der Nederlandsch-Indische Juristenvereeniging) brengt een opmerkelijke nieuwigheid, meldt de N. R. Ct. Zij is getiteld „Landraadnummer" en bevat, na twee goed gedocumenteerde artikelen van Javaansche juristen over Vorstenlandsch adatrecht, een twintigtal vonnissen over vragen van adatrecht, gewezen door rechtbanken op Java, umatra, Borneo en Celebes. De aflevering besluit met de aankondiging en recentie van vijf recente boeken over adatrecht, alle van 1928.

Een ter perse liggend Woordenboek van Indonesische adatrechtstermen, hetwelk verschijnen zal onder de auspiciën der Union Académique Internationale, vindt ook in de landen, die bij deelen van Indonesië buiten Nederlandsch-Indië betrokken zijn, groote belangstelling. Een hoog bedrag aan bijdragen is ingekomen van het gouvernement-generaal van Formosa, van Amerikaansche zijde, van Portugeesche zijde, van de British Academy te Londen en van het gouvernement-generaal van Fransch-Indochina (dit laatste met het oog op de aldaar wonende Tsjams). Alleen het gouvernement-generaal van Madagaskar ontbreekt nog.

Een Fransch diplomaat over Timor.

Een Fransch diplomaat, de heer Charles-Eudes Bonin heeft in het maandblad van het Comité de l'Asie Française, dat L'Asie Française heet, twee artikelen geschreven over het eiland Timor, en wel als Portugeesche en Nederlandsche kolonie. De artikelen — lezen we in de Nwe Rott. Ct. — behandelen het eiland historisch, geografisch, ethnologisch en administratief, en geven blijk van een uitvoerige studie van het onderwerp. De heer Bonin heeft Timor blijkbaar jaren geleden op een reis bezocht, en verder heeft hij veel gegevens verzameld tijdens een verblijf in Portugal. Hij is echter ook over Nederlandsch Timor zeer goed ingelicht, zoozeer zelfs, dat eenige kleine onnauwkeurigheden in zijn relaas alleen in het oog vallen, omdat dit verder van zoo grondige kennis van het onderwerp blijk geeft.

De schrijver trekt een vergelijking tusschen de twee gedeelten van het eiland, waarbij hij met groote onpartijdigheid te werk gaat. Hij lijkt ons echter het intensieve van het Nederlandsch bestuur, de bemoeienis ervan met de Inlandsche hoofden in het binnenland, wel eenigszins te onderschatten. De radja's van Timor zijn volstrekt niet meer de bijna onafhankelijke volkskoninkjes, die de heer Bonin nog in hen ziet. Ook is hem blijkbaar niet bekend, dat sedert zijn bezoek aan Timor, automobielwegen zijn aangelegd naar alle hoofdpunten van het Nederlandsch gebied, en over de heele lengte van dat gebied.

De artikelen eindigen met de volgende „conclusion":

„Deze uiteenzetting geeft gelegenheid de twee methoden van kolonisatie te vergelijken, de eene van latijnschen geest, en de andere meer van „influence saxonne", naast elkaar toegepast op het zelfde eiland. De grondslag van beide is dezelfde, daar bodem en inboorlingen niet merkbaar verschillend zijn, daar er geen natuurlijke grenzen bestaan, maar slechts politieke grenzen, die herhaaldelijk zijn gewijzigd. De Portugeezen zijn er sedert 1515 en hebben dientengevolge een voorsprong van een eeuw op de Nederlanders, die in 1618 te Koepang kwamen; moeilijkheden en opstanden hebben hun niet gemankeerd, soms aangemoedigd door hun buren op wie zij hetzelfde systeem toepasten; maar hun groote gemoedelijkheid, de zeer merkwaardige afwezigheid bij hen van ieder rasvooroordeel heeft hun misschien veroorloofd, dieper door te dringen, bij en meer onmiddellijk te werken op den inlander. Deze gelukkige invloed is echter totnogtoe bijna verlamd door het kwaad, waarvan ook het moederland zelf lijdt: gebrek aan adminsitratieve orde, doorzettingskracht en geld.

De Nederlanders daarentegen, gegroepeerd rondom hun haven van Koepang, hebben veel strengere tucht ingevoerd, en hun werk veel krachtiger doorgezet. Dat heeft hun, zooals op Java, zeer voordeelige oeconomische resultaten opgeleverd (? Red.), die wij hier niet kunnen opsommen. Maar doordat zij minder contact met de inboorlingen hebben, hebben zij zich ook minder geïnteresseerd voor het binnenland en zich beperkt tot de exploitatie van het kustgebied, dat zij zoo goed mogelijk hebben weten te organiseeren, met vermijding van het leergeld, dat hun buren hebben betaald.

Voor ons Franschen is deze vergelijking niet zonder belang, want zij herinnert ons — als men rekening houdt met het verschil der werelddeelen — aan het schouwspel, dat onze kolonie Guyana biedt naast het Nederlandsche Guyana en aan de vrij verschillende resultaten, die in elk der beide koloniën bereikt zijn."

Men zou deze vergelijking gaarne wat duidelijk zien uitgewerkt. Maar de heer Bonin is niet voor niets diplomaat!

* * *

Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 17. Kroniek 1928, samengesteld door M. J. Lusink, Archivaris van het Oostkust van Sumatra-Instituut. (Met afb. van het standbeeld van wijlen J. T. Cremer te Medan en portret van gouverneur L. H. W. van Sandick). (Amsterdam, druk van J. H. de Bussy).

Bezinning nopens Nederland's koloniale Staatkunde, door S. Ritsema van Eck. (Vragen des Tijds. Juni '29).

De eerste automobiel in Ned. Nieuw-Guinea [bestemd voor de Handels- en Cultuur Mij. „Phoenix", die te Nabire, aan de Zuidkust van de Geelvinkbaai haar laatste vestiging heeft voor de winning van damar], door H. N. Sax, officier b. d. gouv. marine N.O.-I. (met een reeks interessante kiekjes). (Het Leven. 8 Juni '29).

Post-, Telegraaf- en Telefoongids voor Nederlandsch-Indië. 33e jaargang 1929. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Wim en Frans op Banka. Een leesboek voor de hoogste klassen der lagere scholen en de eerste klasse der M.U.L.O.-scholen in Nederland en Nederlandsch Oost-Indië, door H. J. Meuleman Jr. Geïllustreerd door Menno van Meeteren Brouwer. (Groningen, P. Noordhoff).

Indische houtaankap, door S. Kalff. — Reisindrukken van een verlofganger uit Nederland naar Indië, door P. B. (vervolg). (De Ind. Verlofganger, 7 Juni '29).

Justitieele statistiek van Nederlandsch-Indië over het jaar 1927. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen. (Pekalongan, Drukkerij Strafgevangenis).

Fourth Pacific Science Congress to be held at Batavia-Bandoeng from 16—25th May 1929. Third announcement. Issued May 1929. With portraits and plate. (Buitenzorg, Archipel Drukkerij).

Briefwisseling van den Gouverneur-Generaal Gustaaf Willem Baron van Imhoff met den advocaat-fiscaal der Amsterdamsche Admiraliteit Mr. Jacob Boreel Janszoon (1738—1750), medegedeeld door H. van Malsen. (Bijdragen en Mededeelingen van het Historisch Genootschap. Deel 50, 1929, bl. 321—426).

BOEKAANKONDIGING.

Ten behoeve van onze Katholieke landgenooten, die voornemens zijn naar Indië te vertrekken en voor hen, die van Indië naar Holland komen, is door het *Katholiek Indisch Bureau*, de Carpentierstraat 153, Den Haag, Directeur de heer P. J. F. J. Schnebbeljé, uitgegeven een „Wegwijzer". Met een inleidend woord van J. A. Monod de Froideville, oud-voorzitter v. d. Centralen Raad der N.-I. Katholieke Sociale Bonden en artikelen van Dr. J. Schmutzer, Voorzitter en J. A. M. Bruineman, oud-voorzitter van de Ind. Kath. Partij.

Het bureau voornoemd stelt zich ten doel het verstrekken van inlichtingen aan hen, die gaan naar- en aan hen die komen van N.-I. en schrijft maandelijksche bijeenkomsten uit. In den Wegwijzer nu zijn alle deze onderwerpen samengevat, welke tot den werkingssfeer van het bureau behooren. De inhoudstafel bevat een 65-tal hoofden van onderwerpen, welke in den Wegwijzer behandeld zijn in een vrij groot maar handig formaat. Het werk bevat een 280 pagina's met vele reproducties en is bovendien voorzien van een schetsplan van Batavia en een tramwegnet-kaart van Den Haag. Zeer practisch.

Door het bovenstaande krijgt men een denkbeeld van het met zorg bewerkte en typografisch goed uitgevoerde boekwerk, dat inderdaad een betrouwbare gids of wegwijzer is en menigeen van grooten dienst zal zijn.

Suriname.

Wij hadden Zaterdag namiddag (8 Juni) het genoegen de algemeene vergadering bij te wonen van de „Maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche koloniën", waar de heer R. IJzerman, die als geoloog deel heeft genomen aan de expeditie-Stahel naar het Wilhelmina-gebergte, een voordracht heeft gehouden over *„de Roraima-formatie in Suriname en hare mogelijke economische beteekenis."* De zeer belangrijke voordracht, waarin een overzicht werd gegeven van den geologischen bouw van Suriname, toegelicht met kaarten en foto's, leent zich niet voor een korte samenvatting. De Roraima-formatie heeft haar naam te danken aan het machtige tafelgebergte, de Roraima, bij de grens van Brazilië, Venezuela en Britsch-Guiana. De economische beteekenis zou zijn de mogelijkheid dat er in de verweeringsproducten van die formatie diamant voorkomt evenals in Britsch-Guiana. (Men zie over deze formatie bulletin no. 86 der bovengenoemde maatschappij).

Na de voordracht had eenige discussie plaats, waarbij bleek dat de heer IJzerman niet zeer gunstig dacht over het voorkomen van petroleum in Suriname en Britsch Guiana. Hij voegde er echter bij dat diepboring de beslissing moet brengen.

Aan de lunch, die aan de voordracht voorafging, zaten, behalve de voorzitter, den oud-gouverneur van Suriname, Mr. Fock, negen heeren aan, die bijna allen de binnenlanden van Suriname hebben bereisd.

* * *

Naar de West verneemt zijn bij zeer ondiepe boringen op de pl. Blauwgrond (aan Combé) opborrelingen ontstaan van een vloeistof, welke bij chemisch onderzoek bleek met petroleum gemengd te zijn.

Ook op de plaats Geyersvlijt worden thans dezelfde boringen ondernomen.

Wij teekenen hierbij aan dat het wel opmerkelijk is dat bij de diepboringen in 1902 en 1903 en daarna in 1907 door den heer Th. Wardle, uit Demerary, te Paramaribo gedaan, geen sporen van petroleum zijn gevonden.

* * *

„De West" schrijft:

Dr. J. Weyerman is naar Nederland vertrokken, met de bedoeling om in den grooten drogen tijd hier terug te komen en de proefboringen naar water in dat seizoen te herhalen.

Loopt alles naar wensch, dan zou er kans zijn, dat het volgend jaar een aanvang wordt gemaakt met den aanleg van de waterleiding voor Paramaribo.

* * *

In *„De Telegraaf"* van 7 Juni een brief van Prof. Sleeswijk over het *„Hygiënewezen in Suriname"*. Wij knippen daaruit het volgende:

. . . „Komt men dus, bij een zakelijke beoordeeling der situatie, tot het besluit dat hygiënische voorzieningen zeer noodig zijn, er is ook geen reden voor overdrijving in pessimistischen zin . . .

„De regelen der hygiëne kunnen ook in Europa niet ongestraft worden overtreden en ze moeten in de tropen zoo mogelijk nog zorgvuldiger worden gevolgd. Maar dan blijft, ook in Suriname, het gevaar voor Europeanen gering. Het is dan ook een dom praatje of boos opzet, dat het aan gezonde bewoners van ons werelddeel om hygiënische reden afgeraden zou moeten worden, zich in Suriname te vestigen of daar nieuwe ondernemingen op te zetten."

* * *

Zooals bekend geacht mag worden, zoo lezen wij in de Nieuwe Stem, heeft de heer De Miranda, not. te Paramaribo, zich gedurende zijn verblijf in Nederland geïnteresseerd voor de vraag of het mogelijk was Surinaamsche Ananas met goed gevolg op sap te conserveeren en heeft de firma Van Woerkom bereid gevonden om hem bij de oplossing van deze vraag behulpzaam te zijn.

De firma Van Woerkom schijnt in deze succes te hebben gehad, ter beoordeeling waarvan, voor enkele dagen, vertegenwoordigers van de pers ten kantore van de heer De Miranda werden uitgenoodigd.

De proeven kunnen als wel geslaagd beschouwd worden. Het bleek dat conserven van Surinaamsche Ananas glorierijk de vergelijking met die van Hawaii konden doorstaan.

Sommigen meenden zelfs, dat de Hawaii ananas de mindere was, daar het vruchtvleesch lang niet zoo consistent was als van de Surinaamsche soort.

Het is te hopen dat men het niet bij deze proeven zal laten en dat de maatschappij, waarvan de heer De Miranda gedelegeerd commissaris is, tot het besluit moge komen haar conservenfabriek op te richten.

* * *

Aan de Memorie van Antwoord in zake de Surinaamsche begrooting voor 1930 ontleenen wij het volgende:

Petroleum. Wat de mogelijkheid van oliewinning in Suriname betreft, is de Surinam Oil Company houdster van het monopolie tot opsporing van petroleum en kan dus voor het oogenblik alleen van haar bewijs dezer mogelijkheid komen. Over een ontwerp-verordening voor de ontginning van petroleum is het overleg met het Opperbestuur nog niet afgeloopen.

Proeven. De stand der oliepalmen op Zanderij 1 laat niets te wenschen over. De aanplant van veredelde plantjes van sinaasappels en koffie richt zich naar de vraag, aan welke tot nu toe altijd kon worden voldaan. De proeven met cassave op Zanderij 1 worden uitgevoerd ten laste van art. 110 van de begrooting 1929. De proefaanplant van Liberiakoffie aan den Weyneweg is dezer dagen verkocht aan den heer Berkeley van Galibi. Aangaande de boschkapok wil het den Gouverneur voorkomen, dat stelselmatige winning van dit boschproduct een zaak is van het particulier initiatief, nu voor dat product in Paramaribo reeds een vaste markt bestaat en ook de proefzendingen van het landbouwproefstation in het buitenland gunstig zijn beoordeeld.

Verder zullen proeven worden genomen voornamelijk met rijst en koffie, maar ook met cacao, thee, gambir, tweede gewassen en groenbemesters en zal het onderzoek der binnenlandsche gronden worden voortgezet.

Gemeentebestuur. De instelling van een gemeentebestuur voor Paramaribo acht de gouverneur, zooals hij in de Memorie van Antwoord mededeelt, onder de huidige omstandigheden een onnoodige en daarom ongewenschte uitbreiding van de administratie. Bovendien is het twijfelachtig, of voor een Gemeenteraad altijd een voldoend aantal bekwame candidaten beschikbaar zou zijn. De verwijzing naar de Britsche koloniën moet tot voorzichtigheid nopen, waar onlangs in de meest vergelijkbare kolonie Demerara een ontwerp werd ingediend, dat den Gouverneur de bevoegdheid geeft gemeentebesturen buiten werking te stellen.

* * *

Een aanvulling van het Wetboek van Strafrecht is afgekondigd, waarbij nadere bepalingen in het leven worden geroepen tegen mishandeling van dieren. Hij die een dier mishandelt, boven zijn krachten laat werken, het noodige levensonderhoud achterwege laat, zieke of schurftige dieren pijnlijk werk laat verrichten, of het noodeloos vervoert op een pijnlijke of kwellende wijze, wordt bedreigd met straffen, die in sommige gevallen kunnen oploopen tot zes maanden gevangenisstraf of drie honderd gulden boete.

* * *

Men schrijft aan de *N. R. Ct.* van 6 Juni, Av.bl.D:

Een der producten van de suikerfabricage is de melasse of stroopsuiker. De productie daarvan bedroeg in Suriname in de jaren 1925—1928 tusschen de 250.000 en 325.000 liter. Gedurende vele jaren had uitvoer daarvan plaats naar de naburige Engelsche en Fransche koloniën, doch in 1922 en 1923 was die uitvoer tot stilstand gekomen. In 1924 vertoonde zich voor dit product belangstelling van Amerikaansche zijde en had opkoop daarvan plaats door de British Molasses Company, die het in verschillende deelen van West-Indië op groote schaal kocht tegen 5 dollarcent per gallon. De uitvoer steeg dan ook in 1924 tot 97.500 en in 1925 tot 146.730 liter.

In de jaren 1926/'28 had echter geen uitvoer meer plaats en werd de melasse plaatselijk gebruikt voor de bereiding van rum en veevoeder. Met de poeder van rietvezels vermengd heette dit veevoeder molascuit.

Thans is er belangstelling voor melasse van Engelsche zijde ontstaan. De Pure Cane Molasses Co. (Britsch West-Indië) Ltd. heeft een overeenkomst gesloten voor den opkoop van alle beschikbare melasse van Suriname en Britsch Guyana. Voor dit doel is te Georgetown (de hoofdplaats van Britsch-Guyana) een terrein aangekocht, waarop een tank zal worden gebouwd, welke 1.250.000 gallon zal kunnen bevatten. Het surplus aan Vacuumpanmelase van Suriname zal voortaan naar Georgetown worden uitgevoerd".

* * *

Door de heeren T. H. van Hattum, directeur der N.V. Solleveld, Van der Meer en T. H. van Hattum's Stoomvaart Mij., J. J. F. de Freese, directeur der Europeesche Bank en Handel Mij. te Amsterdam en mr. T. W. D. C. A. van Hattum te Santpoort is opgericht de N.V. „West-Indische Compagnie" te Amsterdam.

Het doel der vennootschap is o.a. de handel met de overzeesche landen en koloniën, speciaal in West-Indische houtsoorten en verder in alle andere producten dezer landen en koloniën, de exploitatie van koloniale ondernemingen, ook op mijnbouwkundig gebied, in den meest uitgebreiden zin.

Het maatschappelijk kapitaal der vennootschap bedraagt *f* 500.000, verdeeld in 1000 aandeelen, ieder groot *f* 500. Bij de oprichting der vennootschap wordt door de oprichters voor zich en voor anderen deelgenomen voor 200 aandeelen, welke aandeelen à pari zijn geplaatst en in contanten zullen worden volgestort.

Voorts worden uitgegeven 250 winstbewijzen.

* * *

In de *„Economisch-Statistische Berichten"* van 29 Mei een artikel van den heer Tj. Pyttersen *„De waarde van Suriname als cultuurland"*, met een naschrift van den heer J. S. C. Kasteleyn.

* * *

De heer Jonker te Paramaribo schrijft in de „N. R. Ct." van 30 Mei Av.bl. A over *„Cassave cultuur in Suriname"*, naar aanleiding van de mededeelingen van den heer Kasteleyn over deze cultuur.

In de „N. R. Ct." van 2 Juni een antwoord daarop van den heer Kasteleyn.

Curaçao.

Droef.

Onze copie was reeds ter perse, toen het bericht der overrompeling Nederland in den meest onaangenamen zin kwam verrassen. Een overzicht der dagbladberichten zal men van ons niet verwachten. Wat er in het kader van deze rubriek van te zeggen zou zijn, schorten wij op tot de feiten vaststaan. Wij volstaan met uiting te geven aan onze droefheid, dat men 't zoo ver heeft laten komen. Wie Curaçao kent en geen vreemdeling is in de landen rond de Caraïbische Zee, zal mèt den smaad de schade voelen, die Nederlands naam ginds geleden heeft. Dat de gouverneur en den troepencommandant „gezond en wel" te Willemstad zijn teruggekeerd, en de autoriteiten „na enkele uren den toestand bleken te beheerschen, zijn, daarbij vergeleken, factoren van weinig gewicht, die de verzuchting doen opwellen, dat de heeren Fruytier en Borren en misschien ook Curaçao er tot nu toe beter zijn afgekomen dan Nederland.

De bovenwindsche eilanden.

Bij nader inzien blijkt het niet zoo belangrijk wat in het Voorloopig Verslag op de begrooting voor 1930 over de bovenwindsche eilanden gezegd wordt.

Men was het er over eens, dat weer eens ernstig aandacht werd gewijd aan den landbouw. Een lid wilde de proef nemen met een landbouw-specialiteit van een der naburige Engelsche eilanden met ondervinding van de plaatselijke gesteldheid. Andere leden voelden meer voor landbouwkundigen uit Oost-Indië.

Een lid was van meening, dat het niet deskundige voorlichting is, die ginds ontbreekt. Er zijn daar voldoende landbouwers, die heel goed weten, hoe de daar met goed gevolg te verbouwen gewassen behandeld moeten worden. Geldelijke steun is noodig om weer te beginnen met afzetgebied of organisatie van het bedrijf.

Men vroeg een gedetailleerde uiteenzetting, hoe het Bestuur denkt te werk te gaan, zoo mogelijk met specificatie van het bedrag, dat men denkt te besteden.

Cijfers over 1927.

Bij de wet van 24 Juni 1927 waren de uitgaven geraamd op *f* 3.128.483 en de inkomsten op *f* 2.903.350. De uitgaven waren dus *f* 225.133 hooger geraamd dan de inkomsten, tot welk bedrag eene bijdrage uit 's Rijks schatkist tot aanvulling der Curaçaosche middelen was toegestaan. De uitkomsten van het begrootingsjaar zijn echter gewe-weest: voor wat betreft de ontvangsten uit belastingen, enz. *f* 4.232.425 en voor wat betreft de uit-

en ƒ 4.074.981, zoodat de middelen ƒ 157.444 er hebben opgebracht, dan voor de bestrijding gezamenlijke uitgaven werd geëischt. Dientengevolge behoefde over de Rijksbijdrage niet te worden beschikt, terwijl ook geen gelden behoefden te worden opgenomen.

Uitvoer.

Het 4de kwartaal 1928 geeft de volgende uitvoercijfers:

Aloëhars 95.343 K.G., dieselolie 21.478.144 Liter, olie 139.718.000 K.G., gasoline 273.348.113 L., petroleum 978.036.000 L., residu 978.036.000 K.G., ruwe olie 75.714 K.G., smeerolie 36.891.202 L., t.w. voor een waarde van ƒ 42.509.609.—.

Eenige vergelijkingscijfers van Curaçao en Aruba doen zien, dat Curaçao uitvoerde voor een waarde van ƒ 4.720.087 aan gasolie, voor een waarde van ƒ 15.436.667 aan gasoline, voor ƒ 16.457.974.— aan residu en voor ƒ 1.878.240.— aan ruwe olie, welke cijfers voor Aruba achtereenvolgens waren ƒ 282.240, ƒ 675.833, ƒ 3.069.656 ƒ 20.249.057.

Door dit laatste buitengewoon hooge cijfer verschilde de totaal uitvoer van Curacao, ƒ 43.327.621, niet meer dan ƒ 19.000.— met die van Aruba, ƒ 24.353.907.—. Telt men de totalen van Aruba op, dan krijgt men ƒ 67.681.528.—, terwijl het totaal van alle eilanden bedraagt ƒ 67.726.574.—. Alleen Bonaire en St. Martin geven nog eenigszins beteekenende uitvoercijfers, en wel voor zout: Bonaire 8.374 K.G. (ƒ 5.603.—), St. Martin 1.541.550 K.G. (ƒ 15.933.—). Het zout van St. Martin schijnt dus de helft meer waarde te bezitten dan dat van Bonaire.

De uitvoer van strooheoden van Curaçao bedroeg niet meer dan 9.930 dozijn (ƒ 51.426.—); Aruba heeft met 1514 dozijn een waarde van ƒ 2330.—, Bonaire met 1055 dozijn een waarde van ƒ 4120.—. Curaçao voerde nog voor ƒ 600.000.— fosforzure kalk uit en voor ƒ 153.320.— steenkolen; Saba voor ƒ 3680.— kantwerk.

Errata.

Het is gebeurd in Amsterdam op 10 Juni 1929 dat de familie van den gouve-neur van Suriname werd verontrust met de toepasselijkverklaring van wat te Curaçao gebeurd was, op Suriname.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Uit het doopboek der Gereformeerde kerk op Curaçao:

16 Sept. 1785 geb. Cornelis, zn. van Cornelis Spencer en Maria Raven;

25 Juni 1786 geb. Frederik Willem, zn. van Johannes Evertsz en Jannetje Vermeulen;

27 Febr. 1788 ged. Gijsbertha Jannetje Maartha, dr. van Abraham de Veer Johsz. en Dorothea Elizabeth van Uytrecht;

Mei 1788 ged. Johannes, zoon van dezelfden;

Oct. 1789 geb. William Webb, zn. van Gerardus Duyking en Adriana Webb;

Getuigen Fred. Gottlieb Hendr. Beutner en Anna Dorothea Beutner, geb. Duyking.

Uit den Verren Vreemde.

Afghanistan.

De strijd tusschen Batsja Saquao, die zich als Habib Oellah tot emir heeft laten uitroepen, en Aman Oellah, de hervormer, de koning, die, na eerst afstand van den troon gedaan te hebben, uit zijn nieuwe residentie Kandahar oprukte om Kaboel te hernemen, die strijd kan als volstreden worden beschouwd. Aman Oellah heeft troon en land weer prijs gegeven, hij heeft het aantal der vorsten in ballingschap met één vermeerderd.

Of hierdoor aan Afghanistan binnenlandsche rust verzekerd is, is nog te betwijfelen. De stammen onderling twisten graag en onttrekken zich ook gaarne aan het centrale gezag; waar geen sterke hand voor veiligheid en rust zorgt heerschen gure toestanden; door den burgeroorlog is anarchie ontstaan; de priesters, de gunstelingen van den nieuwen emir — gewezen waterdrager —, de oude hoofden, de khans, betwisten elkander macht en invloed. Is Aman Oellah gevallen en verdreven, omdat en doordien hij de westersche begrippen met te veel spoed aan het oude oostersche volk wilde opdringen, toch zijn er aanhangers van een modernisseering, langs lijnen van geleidelijkheid, die aan het bestaande geen vrij spel willen laten. Het buitenland wenscht ook geen onverschillige toeschouwer te blijven, de tegenstanders Rusland en Engeland zijn er beiden op bedacht Kaboel onder hun invloed, kan 't onder hun leiding, te brengen. Naar verzekerd wordt, blijven de troepen van Aman ook nog te velde, onder bevel van zijn neef Nadir Khan, die zich nu tot kroonpretendent heeft gemaakt.

Maar met dit al kan voor het tegenwoordige de strijd tusschen de twee hoofdpersonen toch als beslist worden beschouwd. Aman Oellah heeft dit door zijn vlucht voor geheel de wereld buiten kijf gesteld.

Den 23en Mei gaven de Europeesche bladen een Reuter-bericht uit Quetta: „Aman Oellah is, vergezeld van koningin Soeraya en zijn broeder Inajat Oellah, heden, onverwacht, te Chaman, in Britsch-Indië aangekomen." Dit „onverwachte" werkten de bladen nader uit, door de bewering dat de strijdkansen voor den ex-koning in den laatsten tijd juist geenszins slecht stonden.

Het mag eenigszins verwondering wekken, dat de berichtgever uit Quetta, in Britsch-Indië nabij de Afghaansche grens, op dit „onverwacht" nadruk legde en dat de pers dien nadruk nog versterkte. *The Times of India* (Bombay) toch bevatte in zijn maileditie van 18 Mei reeds een stuk van zijn specialen correspondent op het gevechtsveld, dat dus dagen te voren geschreven moest zijn, en waarin de ongunstige positie van Aman Oellah al duidelijk geteekend werd. Batsja Saquao werd daarin *to-day the strong man of Afghanistan* genoemd. Hij vertelde van de nederlaag van Aman Oellah en zijn aanhangers in de pas geleverde hevige gevechten, waardoor de vorst in een *perilous plight* was gebracht. De troepen van den nieuwen emir hadden Herat bezet. Hierdoor waren zij meester in het N.W. gebied en sloten zij de gemeenschap van Aman Oellah met de Russische grens af, van welke zijde hij wapens en schietvoorraad betrok. Zijn positie te Kandahar werd zoo een geïsoleerde.

Verwacht werd, dat de overwinnaar zich nu tegen Kandahar in het Z. O. zou richten, *and give thus a final crushing blow to Aman Oellah*. Daarbij werd ook melding gemaakt van nieuwe plannen van Aman Oellah's bevelhebber, Nadir Khan, om Kaboel uit het westen aan te vallen.

De gegevens over de krijgsverrichtingen in Afghanistan, en over het verliezen of het verwerven van den steun der strijdvaardige stammen, verdienen geen onvoorwaardelijk geloof. Over den strijd, die nu een paar maanden in vollen gang is, heeft men in Europa vaak geheel tegen elkander ingaande berichten gekregen. Mededeelingen, die betrouwbaar schenen, bleken niet zelden geen grond van waarheid te hebben.

Wij hebben dit zóó ten volle beseft dat wij, na 3 maanden geleden de inleiding en voorbereiding tot den binnenlandschen oorlog gegeven te hebben, geen poging hebben gedaan om hem in zijn chaotische verwarring te volgen. Wij hebben op de ontknooping gewacht.

Maar toen een uitvoerig bericht kwam, van een bekwamen Engelschen verslaggever, zooals dat in *The Times of India*, en toen dit zóó stellige mededeelingen bevatte, toen kon men toch bezwaarlijk verklaren, dat de strijdkans zich gunstig stelde voor Aman Oellah.

Uit nadere berichten bleek, dat hij zich daarna in zijn hoofdstad Kandahar versterkt had, en dat de voortgezette strijd hem ook daar in het nadeel deed blijven, en wel in die mate, dat hij geen anderen uitweg wist te vinden dan te vluchten. 's Nachts verliet hij met zijn gemalin — die haar bevalling wachtende was — Kandahar, om zich te Chaman, in Britsch-Indië, in veiligheid te stellen. Inajat Oellah, de broeder, die na Aman's eerste abdicatie gedurende drie dagen de kroon mocht dragen, verzocht nu te Delhi te mogen blijven, hij verklaarde nooit meer iets met politiek te doen te willen hebben.

Aman Oellah zelf kwam met vele plannen, of met geen plannen, zooals men het nemen wil. Waar hij zich als koning in ballingschap zal vestigen interesseert de wereld eigenlijk niet meer; zoo is nu eenmaal het lot van een gevallen vorst.

Alleen wanneer de staatkunde van een andere mogendheid er belang in mocht zien hem nog eens aan te zetten tot een poging om de macht in Kaboel terug te krijgen, zou zijn figuur weer naar voren komen. De kans hierop lijkt echter verbruid, daar een vreemde mogendheid, die naar invloed in Afghanistan mocht dingen, liever een andere persoonlijkheid zal kiezen, dan de vorst die tot tweemaal toe is heengegaan.

Afghanistan en het westen zullen op den duur niet los en vreemd van elkander kunnen blijven; ook in Azië wijst de ligging van dit land tusschen Rusland en Voor-Indië op het onvermijdelijke van een te spelen rol in de geschiedenis van de naaste toekomst, die geen land, geen volk in isolement wil laten voortleven. Daar waar de Himalaja zich tusschen Aziatisch Rusland en Britsch-Indië als een niet te overschrijden muur verheft en uitstrekt vormt Kaboel de eenige uitvalspoort. Het heeft in het verleden als zoodanig aandacht getrokken en dienst gedaan. Voor de toekomst is dit eveneens te verwachten. Geweldadige of vreedzame drang? Heirbaan of handelsweg? In den toestand van het heden is niet te lezen of welke wijze, noch door welke personen Afghanistan met Kaboel eenmaal de onafwijsbare taak te vervullen zal krijgen. Aman Oellah heeft te gauw willen gaan, dat heeft het binnenland niet willen aanvaarden. De priesterinvloed wil alles bij het oude houden, dat zal het buitenland niet willen aanvaarden.

De Billiton Mij. in Tanganyika.

De Billiton Mij. strekt haar werkzaamheden, zooals bekend, ook uit buiten het eiland, waaraan zij haar naam ontleent. Volgens het onlangs verschenen verslag over 1928 neemt zij ook een werkzaam aandeel in het onderzoek van den tinrijkdom in Tanganyika, d.i. het gedeelte van voormalig Duitsch Oost-Afrika, dat na den oorlog, als Volkenbondsmandaatgebied aan Engeland is toegewezen (zie hierover „De Indische Gids" Juni-aflevering).

De Tanganyika Goldfields Limited had reeds opsporingswerkzaamheden naar tin gedaan, had ook goede gegevens verkregen, maar door gemis aan t.z. kundige explorateurs en ontginners was zij eigenlijk blijven steken. Het is toen tot een combinatie met de Billiton Mij. gekomen, die over personeel beschikt dat bij uitnemendheid geschikt is voor het onderzoek ter plaatse, voor de beoordeeling van de exploitatie-mogelijkheden, in het diep in het Afrikaansche binnenland gelegen terrein, enz. enz. De Billiton Mij. heeft hiertoe deel genomen in de oprichting der N.V. Centraal-Afrikaansche exploratie Mij., waarvan ook de Tanganyika Goldfields Limited mede-oprichter is.

In Januari 1929 is een Nederlandsche expeditie op de vergunningsterreinen aangekomen voor het instellen van een onderzoek naar den mineralen rijkdom, in hoofdzaak naar tinerts, maar toch ook naar andere delfstoffen. De kosten dezer opsporingswerkzaamheden worden, volgens het jaarverslag, door de Billiton Mij. gedragen. Men zal hierin wel een contra-prestatie hebben te zien voor de werkzaamheden, welke door de Engelsche maatschappij reeds werden verricht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

PLAATSELIJK MINAHASSA-COMITE.

Deze week is het plaatselijk Minahassa-Comité tot stand gekomen. In de plaatselijke pers komen uitvoerige mededeelingen voor. Langs dezen weg wenschen wij nogmaals al onze leden en begunstigers op te wekken deze inzameling zoo krachtig mogelijk te steunen — ook door aanbeveling bij anderen.

Het Bestuur der Afdeeling.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur.

Ter kennis van de afdeelingen wordt gebracht, dat het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen bereidwillig ter beschikking onzer Vereeniging gesteld heeft de volgende Regeeringsfilms, ter vertooning, t.w.:

I. Dessaleven I en II.
II. Djokjakarta en Soerakarta.
III. Boroboedoer en Bromo.
IV. Sumatra en Bestuurswisseling.

Met dien verstande, dat de kosten van verzending (heen en terug) ten laste komen van den aanvrager en deze aansprakelijk is voor eventueele beschadiging, tijdens gebruik of vervoer ontstaan.

Van het Dagelijksch Bestuur.

SLUITZEGELS MET NIEUWE KERNSPREUK.

Door de aanschaffing van *sluitzegels* voor brieven enz., in welke de nieuwe kernspreuk der Vereeniging gedrukt is, worden de Secretarissen der afdeelingen in de gelegenheid gesteld deze zegels bij het Algemeen Secretariaat, Korte Voorhout 6, Den Haag, aan te vragen.

FILM TROPISCH TOURISME.

De Directie der Kon. Paketvaartmaatschappij heeft haar film „Tropisch Tourisme" — duur ± 1½ uur — welwillend gratis ter beschikking gesteld van onze afdeelingen, onder dit voorbehoud, dat bij vertooning geen entrée geheven mag worden. Ook de muziek wordt gratis beschikbaar gesteld.

Eventueele aanvragen aan het Algem. Secretariaat der Vereeniging, Korte Voorhout 6, Den Haag.

Van het Informatie-Bureau.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

R. A. Ehrencron, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster, Suezkade 148, 's-Gravenhage.
P. J. H. Noldus, Onderwijzer bij het O.L.O., Van Cleefstraat 6, Venlo.
A. Labrie, Onderwijzer bij het O.L.O., Lekstraat 185, 's-Gravenhage.
A. M. Korpershoek, Leeraar in de Ned. taal en letterkunde bij het M. O., All. Piersonstraat 39c, Rotterdam.
B. Moendoeng, Hulpprediker bij de Inl. Prot. gemeente, Ned. Zendingschool, Oegstgeest.
J. Groot, Idem als voren, Ned. Zendingsschool, Oegstgeest.
W. G. Venhuis, Gouv. arts bij den D.V.G., Pieter Lastmankade, Amsterdam.
Raden Mas Mr. Dr. Soeripto, voor plaatsing bij den Indischen dienst, van Beverningkstraat 225, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. C. H. Schokman, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. P.T.T., Rozengracht 241, Amsterdam.
H. E. Coldenhoff, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 302, 's-Gravenhage.
L. Greeven, Leeraar bij de Koning Willem III School te Batavia, Sneeuwbalstraat 89, 's-Gravenhage.
Ch. O. Klein, Ongegradueerd referendaris Gen. Thesaurie, Van Weede v. Dijkveldstraat 37, Den Haag.
E. Kruithof, Controleur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst, Ruysdaelstraat 52, Nijmegen.
Dr. H. ten Oever, Hoofd dienst der Boschinrichting, p/a. H. ten Oever Sr., Marktgang, Kampen.
G. van Tol, Techn. ambt. 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Stadhoudersplein 74, 's-Gravenhage.
M. Cordia, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 400, 's-Gravenhage.
M. J. A. Manoehoetoe, Werktuigkundige bij de S.S. en Tr., Valeriusstraat 8, 's-Gravenhage.
H. W. M. Dusseldorp, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O., Doesburg.
F. W. Stoffel, Mijnbouwk. opz. 1e kl. dienst Mijnbouw, Schauenstein, Oberkirchen Schaumburg.
O. Ratsch, Politie-opziener bij de Alg. Politie, Klein Graffron b/Randten (Deutschland).
H. A. Koot, Bewaarder bij het Kadaster te Batavia, 2e Sweelinckstraat 154, 's-Gravenhage.
F. J. Fürrer, Mijnbouwk. opz. 1e kl. dienst Mijnbouw, Van Humboldstraat 93, Utrecht.
J. van Driel, Politie-opziener bij de Alg. Politie, Ternatestraat 48, Haarlem.
J. H. Francois, Referend. 1e kl. bij het Dept. v. O. en E., Ieplaan 13, 's-Gravenhage.
C. J. Brinkman, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Anna van Buerenstraat 80, 's-Gravenhage.
D. Tol, pl.v. Inspecteur van het W. L. O. in het 5e ressort, Nassau Odijckstraat 7, 's-Gravenhage.
P. J. Jung, Inspecteur bij den dienst der Zoutregie, De la Reykade 85, 's-Gravenhage.
H. W. J. Ch. Bodewitz, Reclasseeringsambtenaar, Oudwijkerlaan 25, Utrecht.
Mej. H. L. Spook, Onderwijzeres 2e kl. bij het O.E.L.O., Hoogweg 64, Zandvoort.
L. W. J. Olivier, Administrateur kant. Gouverneur West-Java, Avenue Montagibert 2, Lausanne.
L. F. van Beek, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Stephensonstraat 15, 's-Gravenhage.
H. J. Nijhuis, Controleur bij het B. B., Soerenscheweg 80, Apeldoorn.
Mej. G. Boogaard, Verpleegster 1e kl. bij den Hospitaaldienst, Huidenstraat 4, Amsterdam.
P. A. Lijbaart, Gezaghebber bij de Gouv. Marine, Sweelinckstraat 214, 's-Gravenhage.
J. A. de Boer, Opperhoutvester Boschwezen, Ned. Handel Mij., Den Haag.
C. R. Tip, Opperhoutvester bij het Boschwezen, Laanstraat 40, Soestdijk.
H. J. Biegel, Ambt. ter besch. dir. v. Fin., v. Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Gravenhage.
B. J. Vellenga, Leider filiaal Kon. Willem III School, Bergschelaan 114, Rotterdam.
H. Scheffer, gedipl. Gezagh. bij het B. B., Westzijde 70a, Zaandam.
F. Dersjant, Secr. Gouv. Midden-Java, Sneeuwbalstraat 123, Den Haag.
Mej. E. A. de Souza, Typiste 1e kl. S.S. en Tr., Halleystraat 7, Den Haag.
G. F. R. Davies, 1e Comm. S.S. en Tr., Halleystraat 7, Den Haag.
J. L. Blondeau, Comm. Dept. v. O. en E., Snelliusstraat 70, Den Haag.
Mej. A. J. M. Smith, Comm. hoofdk. D.V.G., Daendelsstraat 70, 's-Gravenhage.
W. J. Bosschart, Hoofd adm. dienst W. en Electr., Ned. Handel Mij., Den Haag.
A. Z. Tikoalu, Commies v. d. belastingen, Banaanstraat 20, Den Haag.
R. Chr. van de Pol, Tijd. ambt. ter beschikking van de Alg. Rekenkamer, Thomsonlaan 148, 's-Gravenhage.
W. C. van Gessel, Referend. 1e kl. hoofdbest. P.T.T.-dienst, Van Blankenburgstraat 77, 's-Gravenhage.
B. A. K. Dutrieux, Alg. ontvanger 2e kl. 's Lands kas Djember, Van Diemenstraat 158, 's-Gravenhage.
H. van Boheemen, Jurriaan Kokstr. 212, Scheveningen.
J. W. van Oijen, Rembrandtkade 7, Rijswijk (Z.-H.).
Mej. A. C. M. Stokhorst, Rue des Menapiens 1, Brussel.
Mej. W. A. S. Timmermans, Beukstr. 83, 's-Gravenhage.
Ir. W. Lammers, Bezuidenhout 135, 's-Gravenhage.
D. M. Aalbers, Maarten van Rossumstraat 62, Arnhem.
C. A. M. Wrück, Regentesselaan 12, 's-Gravenhage.
J. van Königslöw, Schuijtstraat 242, 's-Gravenhage.
H. Groenendijk, Aleidestraat 105e, Rotterdam.
H. L. Weidema, Copernicusstraat 76, 's-Gravenhage.
Mej. G. M. B. Feijen, Joh. de Breukstraat 21, Haarlem.
L. Davidson, Laan v. Meerdervoort 499, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

Mevr. H. J. E. Klein, geb. Van Groll, Valeriusstraat 8, 's-Gravenhage.
Mej. C. Cramer, hoofd O. E. L. Meisjesschool Jogjakarta, Hotel de Zalm, Molenstraat, 's-Gravenhage.
J. P. Leenkamp, wnd. pl.v. Inspecteur Westersch L. O., Nieuwstraat 9, Oostburg.
Dr. L. A. G. Hissink, Opperhoutv. Boschwezen, v. Breestraat 127, Amsterdam.
Mej. C. E. Elenbaas, Dir. Normaalschool Inl. hulponderw., p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 5 tot 12 Juni.

Nieuwe Leden

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
C. W. Schüller, Controleur 1ste kl. B.B., Rotterdam, Provenierssingel 65. f 5	Eigen aanmelding.
L. J. Corver, Amsterdam, Bilderdijkstr. 90 I. f 5	Secretaris Afd. Amsterdam.
J. A. Vorstman, Gedipl. Gezaghebber B.B., Amsterdam, De Rijpstraat 139. f 5	Eigen aanmelding.
N.V. Droste's Cacao- en Chocoladefabrieken, Haarlem, Harmenjansweg 2. f 5	Secretaris Afd. Haarlem.
Mevr. Bouwens, Apeldoorn, Jachtlaan 36. f 5	den heer E. W. Toledo te Apeldoorn.
J. W. Westerhoff, Laren (N.-H.), Hilversumsche Weg 7. f 5	den heer H. Balsem te Laren (N.-H.)
F. J. A. Ceuchenius, Bergen op Zoom, Kerkstr. 16. f 5	den heer Mr. Dr. P. A. F. Blom te Bergen op Zoom.
J. A. Houtman, Administrateur „Goenoeng-Karet Estate", Djeroeklegi S.S./W.L. f 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.Indië.
J. S. de Kanter, Resident, Poerworedjo (Bagelen) f 7.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.Indië.

Afschrijvingen

Mr. J. C. Mulock Houwer, Oud Lid Raad van Indië, Bandoeng (overleden).
Mevrouw D. H. Klik-Bakker, Haarlem, Bosch- en Hovenstraat 13.

Adresveranderingen

A. J. Timmer, Haarlem, van: Wouwermanstr. 104, naar Kloppersingel 47.
Dr. L. J. de Rochemont, Oud Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. L., Amsterdam, van: Amstellaan 37 II, naar: Overtoom 22, Belétage.
Mevr. A. P. M. Hupkes-van Hasselt, van: De Steeg, Rozenbosch 1, naar: Utrecht, Schoolplein 4. f 5.
F. J. J. Besier, Indologisch Student, Utrecht, van: W. Barentzstr. 26, naar: Ridderschapstraat 15.
B. van Dantzig, Rotterdam, van: Middensteiger 5a-b, naar: Wijnhaven 39B.
H. Agerbeek, Kapitein N.I. L., Den Haag, van: Halleystraat 5a, naar: Galvanistraat 16.
Mevr. de Wed. B. Keilman-Winter, Den Haag, van: L. v. Meerdervoort 595, naar: Sportlaan 111.
Mevr. de Wed. C. Versteegh, Den Haag, van: Bazarstr. 14, naar: *p.a. mevr. de Boer*, Valkenboschlaan 275.
L. W. J. Olivier, Administrateur Kantoor Gouverneur West-Java, van: Meester-Cornelis, Bidara Tjina 6, naar: Brussel, Hotel des Palais, Rue des Palais 49.
R. A. P. C. O'Ferrall, van: Paramaribo, naar: Den Haag, Bankastraat 109. f 5.
Mej. M. A. Twiss, Controleur 1ste kl. P.T.T., van: Soerabaja, naar: Den Haag, Adriaan Pauwstraat 39. f 5.
B. van Delden, van: Godesberg a. Rhein, naar: Noord-Riezen Uddel 14, Elspeet.
D. ter Laan, Secretaris Dep. v. Onderwijs en Eeredienst van: Zaandam terug naar: Weltevreden.
J. K. H. Sax, Onderwijzer 1ste klasse, van: Hilversum, naar: Weltevreden, p.a. Dep. van Onderwijs.
C. M. Buys, thans: Ass.Resident van Indragiri te Rengat.
H. C. M. Dorren, Adj. Hoofdcommissaris van Politie, thans te Semarang.
R. G. Nieuwenhuijs, Inspecteur van Financiën, thans te Tandjong-Pinang (Riouw).
J. G. van Bossche, Gep. Kapt. Inf., thans te Bandoeng, Nieuw-Merdika 8.
J. W. E. Hoffmann, Officier van Gezondheid 1ste kl., thans te Medan, Bentengweg 4.
Mr. N. de Man, Controleur B.B., thans te Garoet.
J. J. Fanoy, Controleur B.B. 1ste kl., thans te Solok (S.W.K.)
H. Bellers, Hilversum, van: Ruysdaellaan 21, naar: Pieter de Hooghlaan 75.